

การวิจัยทางสังคมศาสตร์เกี่ยวกับการพัฒนาชนบทเบ็ดเสร็จ ในเอเชียอาคเนย์

แฮร์รี่ ที. โอชิม่า } เขียน*
เยอรราร์ด ริคเคน }
บัตเลอร์ อ่อนคำ แปล

คำนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างมากมายในชนบทระหว่างหลายสิบปีที่ผ่านมา ถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ครั้งแรกซึ่งทำให้เรามองเห็นช่องทางในอันที่จะปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบทในเอเชียให้มีระดับสูงขึ้นได้เป็นอย่างมาก นับเป็นเวลาหลายร้อยปีที่เดี่ยวที่ประชาคมชนบทในเอเชียต้องตกอยู่ในสภาพอันแร้นแค้น เนื่องจากชาวชนบทในเอเชียส่วนใหญ่ประกอบอาชีพโดยการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องใช้แรงคนมากโดยเฉพาะระหว่างฤดูไถหว่าน และฤดูเก็บเกี่ยว แต่ในระหว่างปลอดจากฤดูไถหว่านและฤดูเก็บเกี่ยว ชาวชนบทจะไม่มี

งานอะไรทำมากนัก ส่วนในญี่ปุ่นปรากฏว่า ผลผลิตจากการทำนาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ มาตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง แต่ในชนบทก็ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงมากนัก การเปลี่ยนแปลงในชนบทของญี่ปุ่นเพิ่งเกิดขึ้นเมื่อ ๓๐ ปีมานี้เอง ก่อนมีการเปลี่ยนแปลงในชนบทของญี่ปุ่นนั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสถาบันและด้านเทคโนโลยีเกิดขึ้นก่อนนานถึงสองชั่วอายุคน

ชาวชนบทญี่ปุ่นมีรายได้ต่อหัวเกือบ ๒,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ หรือ ๔๐,๐๐๐ บาท ในท้องไร่ท้องนา หมู่บ้าน และครัวเรือน จะมีการใช้เครื่องจักรกลกันอย่างกว้างขวางและแพร่หลายทั่วไป การศึกษาของประชาชนโดยทั่วไปอยู่ใน

* โอชิม่า เป็นศาสตราจารย์เยือน ส่วน ริคเคน เป็นนักศึกษาปริญญาเอกในคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ (ยูพี) ริคเคน ทำหน้าที่ส่วนใหญ่ในการตรวจสอบเอกสารหนังสือและทำรายชื่อหนังสืออ้างอิง บทความชิ้นนี้เขียนขึ้นในการประชุมร่วมระหว่างหน่วยงาน เรื่องการวิจัยทางสังคมศาสตร์เกี่ยวกับการพัฒนาชนบท ซึ่งจัดขึ้นระหว่าง ๑-๒ พฤษภาคม ๒๕๑๘ จาก Harry T. Oshima & Gerard Rikken, "Social Science Research on Integrated Rural Development in Southeast Asia," *The Philippine Review of Business and Economics*, Vol XII, No. 1, June 1975 หน้า ๑-๒๕

ระดับสูงการทำการเกษตรกรรมแบบวิทยาศาสตร์ (แบบใหม่) มีปรากฏอยู่ในท้องที่ทุกหนทุกแห่ง หมู่บ้านส่วนใหญ่จะมีบริการ สาธารณสุข การคมนาคม การขนส่ง และเครื่องอำนวยความสะดวกสบายที่ทันสมัย ความไม่เสมอภาคในการกระจายรายได้ และโอกาสต่าง ๆ มีอยู่น้อยมาก สถาบันสหกรณ์อิสระและการปกครองตนเองมีปรากฏอยู่ทุกหนทุกแห่ง

ส่วนประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย กลับไม่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในชนบท ถึงแม้จะมีรายงานว่า ไต้หวัน มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างมาก ในชนบท โดยที่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวเกิน ๗๐๐ เหรียญสหรัฐฯ เกาหลีใต้ การเปลี่ยนแปลงเพิ่งจะเริ่มปรากฏขึ้นในชนบท ส่วนจีนก็ประสบความสำเร็จอย่างมากในการพัฒนาชนบท ซึ่งเน้นความสำคัญของความเสมอภาค แต่ถึงกระนั้นก็ดีในเอเชียอาคเนย์โดยส่วนรวม สภาพของชนบทก็ยังคงเหมือนเดิม แม้ว่าระดับความเป็นอยู่จะสูงกว่าเดิมบ้าง

ปัญหาต่าง ๆ อันเป็นปัญหาสังคมระดับประเทศที่เผชิญหน้าสังคมเมืองในเอเชียอาคเนย์อยู่ในปัจจุบัน เช่น ภาวะการทำงานไม่เต็มที ความยากจน การมีประชากรมากเกินไป การอยู่กันอย่างแออัดเยียดหนาแน่น การใช้ความสามารถทางด้านอุตสาหกรรมยังไม่เต็มที่ เป็นต้น ดูเหมือนว่าจะมีรากเง่าฝังอยู่ในชนบท ดังนั้น การ

ที่จะแก้ปัญหาสังคมระดับประเทศดังกล่าวแบบถอนรากถอนโคน จะต้องขึ้นอยู่กับพัฒนาชนบทเป็นสำคัญ เป็นที่หวังอย่างยิ่งว่า ถ้าหากมีความพยายามในการพัฒนาชนบทกันอย่างจริงจัง ปัญหาและวิกฤตการณ์ต่าง ๆ เช่น ดุลย์การค้าระหว่างเงิน ภาวะเงินเฟ้อ อัตราการแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ และความยุ่งยากทางการเมืองจะลดลงได้อย่างมาก และจะเป็นการง่ายยิ่งขึ้นในการที่จะจัดการกับปัญหาเรื่องความจำริ้วทางเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้

ด้วยเหตุนี้เอง ปัจจุบัน เราจึงเห็นได้ว่าประเทศต่าง ๆ ในเอเชียอาคเนย์องค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ เช่น ธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและการพัฒนา (ไอบีอาร์ดี) (IBRD = International Bank for Reconstruction and Development) และโครงการพัฒนาของสหประชาชาติ (ยูเอ็นดีพี) (UNDP = United Nations Development Program) องค์การช่วยเหลือต่างประเทศในสหรัฐฯ และประเทศอื่น ๆ รวมทั้งมูลนิธิเอกชนต่าง ๆ เช่น ฟอร์ด (Ford) และร็อกกีเฟลเลอร์ (Rockefeller) ต่างพากันหันมาสนใจในโครงการพัฒนาชนบทกันมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ธนาคารโลก (World-Bank) ได้วางแผนไว้ว่า จะใช้งบประมาณเงินกู้ครั้งหนึ่งของเงินกู้ทั้งหมดให้ประเทศต่าง ๆ กู้ไปเพื่อใช้ในโครงการพัฒนาชนบทเป็นระยะเวลา

๕ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๑๙ ถึง ๒๕๒๓ โดยมุ่งส่งเสริมเกษตรกรหรือชาวนาขนาดเล็กเป็นพิเศษ โดยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงในโครงการเงินกู้และโครงการเงินช่วยเหลือดังกล่าวข้างต้น การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชนบทจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ทั้งนี้ เพราะการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ในด้านนี้จึงมีน้อยมาก เราจึงมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชนบทน้อยตามไปด้วย

ในบทความนี้ตอนแรกจะได้กล่าวถึง โครงการพัฒนาชนบทบางโครงการซึ่งดำเนินอยู่ในประเทศแถบเอเชียอาคเนย์โดยสังเขป ต่อจากนั้นจะพยายามชี้ให้เห็นถึงช่องว่างบางประการในความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชนบท ส่วนตอนท้ายของบทความนี้จะได้สรุปและเสนอแนะเรื่องสำหรับการวิจัย เอกสารและหนังสือเกี่ยวกับการพัฒนาชนบทนั้นมีอยู่มากมายก็จริง แต่เอกสารและหนังสือเหล่านี้ก็มีคุณภาพไม่เท่ากัน บางเล่มบางชิ้นก็มีคุณภาพดี บางเล่มบางชิ้นก็มีคุณภาพแย่มาก นอกจากนี้ยังกระจุกกระจายกันอยู่ที่นั่นบ้างที่นี่บ้าง แต่ส่วนใหญ่ก็หมกอยู่ในแฟ้มต่าง ๆ ไม่มีใครนำมาพิมพ์เผยแพร่ให้ทราบกันโดยทั่วไป หนังสือและเอกสารเหล่านี้ก็เป็นเพียงรายงานเกี่ยวกับการพัฒนาโครงการใดโครงการหนึ่งเท่านั้น และมักจะเขียนในเชิงพรรณนา ดังนั้นบทความนี้ จึงหาทางออกโดยการใช้วิธีการสัมภาษณ์

นักวิชาการ และนักบริหารชั้นนำในงานด้านการพัฒนาชนบทเพิ่มเติม นอกเหนือไปจากการใช้หนังสือและเอกสาร

โครงการพัฒนาชนบทบางโครงการ

๑. โครงการจุลภาค

ในตอนนี้จะได้กล่าวถึงการพัฒนาชนบทแบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งเป็นการพัฒนาชนบทระดับจุลภาค (micro model) ก่อน จากนั้นจะกล่าวถึงการพัฒนาชนบทแบบเบ็ดเสร็จซึ่งเป็นการพัฒนาชนบทระดับมหภาค (macro model) ต่อไป การพัฒนาชนบทระดับจุลภาคนั้นหมายถึง การทดลองพัฒนาหมู่บ้านกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มหนึ่ง ส่วนการพัฒนาชนบทระดับมหภาคนั้น หมายถึงโครงการพัฒนาชนบทระดับชาติหรือระดับภาค อันเป็นโครงการพัฒนาชุมชนของรัฐบาล

การพัฒนาชนบทแบบเบ็ดเสร็จในเอเชีย ซึ่งเป็นโครงการที่ดำเนินการมาเป็นเวลานาน และเป็นที่รู้จักกันดีที่สุด ก็คือ โครงการพัฒนาชนบทของ เจมส์ เยน (James Yen) วิธีการพัฒนาชนบทที่เยนสร้างขึ้น ได้รับการนำไปเผยแพร่ในประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ ทั้งในและนอกเอเชีย สถาบันที่ทำหน้าที่นำวิธีการพัฒนาชุมชนของเยนไปเผยแพร่ในประเทศต่าง ๆ คือ สถาบันการบูรณะชนบทระหว่างประเทศ (International Institute of Rural Reconstruction หรือ IIRR) ลักษณะสำคัญประการหนึ่งของวิธี

การพัฒนาชนบทของเยน คือ โครงการ ๔ ด้าน (fourfold program) ซึ่งได้แก่ ด้านชีวิตความเป็นอยู่ ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัย และด้านการปกครองตนเอง สถานที่สำหรับการพัฒนาโดยวิธีการของเยน คือ กลุ่มหมู่บ้าน ซึ่งอาจประกอบด้วย หมู่บ้านสิบหมู่บ้าน ยี่สิบหมู่บ้าน ห้าสิบหมู่บ้าน และร้อยหมู่บ้าน ภายในหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านจะเป็นครอบครัวเกษตรกร (๑๔) พิจารณากิจกรรมในระยะหลัง ๆ จะเห็นได้ว่า ไอไออาร์อาร์ (IIRR) และขบวนการบูรณะชนบทของฟิลิปปินส์ (Philippine Rural Reconstruction Movement หรือ PRRM) ได้เลิกใช้วิธีการพัฒนาบุคคล (individualized approach) และหันไปใช้วิธีการพัฒนาสถาบัน (Institutional approach) วิธีการพัฒนาสถาบัน เป็นวิธีการที่ยอมรับว่า เกษตรกรแต่ละคนจะสามารถปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้นได้ก็โดยการสนับสนุนของเพื่อนเกษตรกรของตนเท่านั้น และยอมรับอีกว่า ชุมชนหมู่บ้านจะสามารถพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้รับการสนับสนุนจากชุมชนหมู่บ้านโดยรอบเท่านั้น (๑๕)

การวิจัยประเมินผลโครงการพัฒนาชนบทโครงการต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นการวิจัยประเมินผลเชิงประวัติศาสตร์ หรือเชิงพรรณนา มีการวิจัยประเมินผลบางชิ้นซึ่งเป็นการวิจัยประเมินผลเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบ ในการประเมินผลเชิง

วิเคราะห์เปรียบเทียบนั้น ระเบียบวิธีการวิจัยที่ใช้มากที่สุด ได้แก่การเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการสำรวจก่อนและหลังโครงการพัฒนาชนบทข้อที่น่าสังเกตเกี่ยวกับการใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบนี้ ก็คือ ระเบียบวิธีการวิจัยเช่นนี้ไม่ได้บอกอะไรแก่เรามากนักเกี่ยวกับกระบวนการของการเปลี่ยนแปลง ระเบียบวิธีการวิจัยอีกประการหนึ่งซึ่งใช้กันอยู่เสมอในการประเมินผลโครงการพัฒนาชนบทได้แก่ การวิเคราะห์ค่าใช้จ่าย ผลที่ได้รับ (cost-benefit analysis) หรือ การวิเคราะห์สิ่งที่ใส่เข้าไป สิ่งที่น่าออกมา (input-output analysis) อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ยังไม่มีระเบียบวิธีการวิจัยวิธีใดเลยที่สามารถจะชี้ให้เห็นถึงเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาตนเองได้ตลอดไป (self-sustained growth) ของชุมชนในชนบท รวมทั้งวิธีการที่จะก่อให้เกิดเงื่อนไขที่จำเป็นดังกล่าวด้วย

การวิจัยประเมินผลโครงการพัฒนาชนบทในเอเชียอาคเนย์ส่วนมากกระทำโดย สถาบันพัฒนา-เอกชน หรือ กึ่งเอกชน และสถาบันพัฒนาของประเทศ หรือ ระหว่างประเทศ เช่น คณะกรรมการร่วมเกี่ยวกับการบูรณะชนบท (Joint Commission on Rural Reconstruction) ในไต้หวัน สมาคมสังคมศาสตร์ (The Social Science Institute) ในประเทศไทย สถาบันสังคมศาสตร์ระหว่างประเทศ (International

Institute of Social Studies) ในอินโดนีเซีย สถาบันวิจัยข้าวระหว่างประเทศ (International Rice Research Institute) และสถาบันบูรณะชนบทระหว่างประเทศ (International Institute of Rural Reconstruction) ในฟิลิปปินส์ เอฟเอโอ (FAO) ไอแอลโอ (ILO) ยูเนสโก (UNESCO) ยูเอ็นดีพี (UNDP) เอดีซี (ADC) อีคาเฟ (ECAFE) ยูเซด (USAID) และสถาบันอุดมศึกษาในประเทศต่าง ๆ

มหาวิทยาลัยบางแห่งได้จัดทำสิ่งที่เรียกว่า ห้องทดลองสังคม (social laboratory) ขึ้น ห้องทดลองสังคมนี้เป็นห้องทดลองที่มีอุปกรณ์เบ็ดเสร็จ เนื่องจากรวมเอาอุปกรณ์สำหรับการสาธิต การฝึกอบรม และการวิจัยเข้าไว้ด้วยกัน ปัจจุบันฟิลิปปินส์มีห้องทดลองสังคมอยู่ถึง ๕ แห่ง แต่ห้องทดลองสังคมที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายที่สุด ได้แก่ห้องทดลองสังคมของโครงการที่เรียกว่า the University of the Philippine College of Agricultural and the Southeast Asian Regional Center for Graduate Study and Research in Agriculture (UPCA/ SEARCA) ซึ่งตั้งขึ้นในเดือนกรกฎาคม ๒๕๑๓ ในเกาหลีก็มีห้องทดลองสังคมคล้าย ๆ กันนี้เปิดดำเนินการภายใต้การควบคุมของคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซอูล (Seoul National University College of Agriculture) ห้องทดลองสังคม

เหล่านี้ เพิ่งเกิดขึ้นมาเมื่อเร็วๆ นี้เอง การดำเนินงานยังเป็นการดำเนินงานขนาดเล็ก และมีทรัพยากรในการดำเนินงานไม่ค่อนเพียงพอเท่าที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าการทดลองพัฒนาชนบทที่น่าสนใจเป็นจำนวนมากกำลังดำเนินการอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของเอเชียอาคเนย์ เป็นโครงการทดลองเล็กบ้างใหญ่บ้างตามความสามารถของผู้ดำเนินการ แต่โครงการทดลองพัฒนาชนบทเหล่านี้มีจำนวนน้อยมากที่มีนักสังคมศาสตร์คอยสังเกตอยู่อย่างใกล้ชิด

๒. โครงการมหภาค

สำหรับโครงการมหภาคนั้น เราจะสังเกตเห็นว่าองค์ประกอบของโครงการพัฒนาชนบทในประเทศแถบเอเชียอาคเนย์มีความคล้ายคลึงกันมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โครงการพัฒนาชนบทในประเทศเหล่านี้ได้รับอิทธิพลจากตัวอย่างการพัฒนาชนบทในไต้หวันและการวิจัยทางสังคมศาสตร์ในประเทศแถบเอเชียอาคเนย์แต่ละประเทศ ในสาระสำคัญขององค์ประกอบที่มีความคล้ายคลึงกัน ได้แก่ การบูรณะสาธารณูปโภค การปฏิรูปที่ดิน การสร้างสถาบันและความพยายามในการกระจายพันธุ์พืชที่ให้ผลผลิตสูง แต่อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบดังกล่าวย่อมจะมีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันไปบ้าง

ไต้หวัน

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ อันเป็นปีที่ไต้หวันเริ่มดำเนินการวางแผนพัฒนาชนบทนั้น ไต้หวัน มีข้อได้เปรียบอยู่หลายประการ เช่น การมี สาธารณูปโภคในด้านต่างๆ กระจายไปทั่วประเทศ (ได้แก่ถนน รถไฟ ไฟฟ้า ระบบชลประทาน) และประชากรของไต้หวันก็มีแรงจูงใจสูง และมีอัตราคนรู้หนังสือสูง (๖๐ เปอร์เซ็นต์) นอกจากนี้การพัฒนาชนบทของไต้หวันยังมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับการดำเนินงานและกิจกรรมของคณะกรรมการร่วมเกี่ยวกับการบูรณะชนบท หรือ เจ ซี อาร์ อาร์ (Joint Commission for Rural Reconstruction = JCRR) อันเป็นสถาบันที่ได้รับเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก^๑ การดำเนินงานและกิจกรรมของสถาบัน เจ ซี อาร์ อาร์ นี้ถือได้ว่าเป็นการดำเนินงานและเป็นกิจกรรมที่ประสานงานด้านพัฒนาชนบทอย่างแท้จริง เจ ซี อาร์ อาร์ ได้ทำหน้าที่กระตุ้นให้มีการพัฒนาชนบทขึ้นเกือบทุกด้านในไต้หวันทั้งนี้ โดยการให้ความช่วยเหลือทั้งในด้านการเงินและด้านเทคนิค ไต้หวันเริ่มงานพัฒนาชนบท โดย

เน้นอยู่ที่การปรับปรุงพืชและชลประทานให้ดีขึ้นเป็นการเริ่มแรก จากนั้นจึงค่อย ๆ ขยายขอบเขตงานของตนไปในด้านอื่น ๆ เช่น การปฏิรูปที่ดิน อนามัยชนบท การเลี้ยงสัตว์ การป่าไม้ การประมง ธุรกิจในชนบทกลุ่มชาวนา และสหกรณ์กู้เงิน ส่วนในด้านการจัดองค์การและบริหารนั้น หุ่นจำลอง (model) การพัฒนาชนบทของไต้หวัน ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของสภาวะเบ็ดเสร็จที่มีประสิทธิภาพ (effective integration) ของการตัดสินใจในระดับต่างๆ ๓ ระดับ คือ

ระดับแรก: การตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งมีหน้าที่จัดการในเรื่องสาธารณูปโภคต่างๆ และการลงทุนในด้านนี้

ระดับสอง: การตัดสินใจของชาวนาโดยผ่านกลุ่มชาวนา ซึ่งมีหน้าที่จัดการในเรื่องตลาดสหกรณ์ การแจกจ่ายน้ำ การควบคุมโรคพืชและแมลงและการส่งเสริมความก้าวหน้าด้านเทคนิค

๑. S.C.Hsieh, "The Joint Commission for Rural Reconstruction in Taiwan," *Rural Asia Marches Forward: Focus on Agricultural and Rural Development*, Los Banos, Laguna; University of the Philippines College Agriculture, 1969, pp. 408-420.

ระดับสาม: การตัดสินใจของชาวนาแต่ละคน ผู้ซึ่งจะต้องตัดสินใจในการยอมรับสินค้าและบริการที่มีอยู่สำหรับการเกษตร^๒

มาเลเซีย

ในระยะแรก รัฐบาลมาเลเซียได้ใช้วิธีการแบบบิดาธิปไตย (paternalistic approach) ในการพัฒนาชนบท ซึ่งในขณะนั้นควรจะเรียกว่า การสร้างชนบทให้ทันสมัย (rural modernization) มากกว่า รัฐบาลมาเลเซียมีจุดมุ่งหมายสำคัญอยู่ที่การที่จะก่อให้เกิดผลที่มองเห็นได้ชัดและรวดเร็วในด้านต่าง ๆ ของการสร้างชนบทให้ทันสมัย รัฐบาลมาเลเซียได้ระดมหน่วยราชการต่าง ๆ ให้เร่งผลิตสิ่งทีอาจเรียกได้ว่า 'เปลือกนอกของการพัฒนา' (development cover crop) ซึ่งได้แก่ถนน สะพาน โรงเรียน สุขเหว่า วัด ห้องประชุมหมู่บ้าน บ่อน้ำ คลินิก และก๊อกน้ำ เพื่อที่จะสร้างภาพพจน์ให้แก่ประชาชนโดยทั่วไปว่า รัฐบาลของเขาคือ รัฐบาลที่มีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของประชาชน^๓

ในช่วงหลังของแผนพัฒนาเศรษฐกิจห้าปี ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๘ ผู้ควบคุมนโยบายของรัฐบาลเริ่มมองเห็นว่า การสร้างสาธารณูปโภคกายภาพนั้นมีผลอยู่แค่การแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลได้ให้ความสนใจต่อชนบท ซึ่งถูกทอดทิ้งมานานเท่านั้น มิได้มีผลอย่างอื่นเลย ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจห้าปีฉบับต่อมา รัฐบาลจึงเปลี่ยนการควบคุมทางด้านบริการจากรัฐบาลระดับสหพันธ์และรัฐบาลระดับรัฐไปให้กับรัฐบาลระดับอำเภอ การให้ความสำคัญต่อด้านการปกครองตนเอง กระทำโดยให้มีการวางแผนจากเบื้องล่างขึ้นมา

การจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน (Village Development Committee) ถือได้ว่าเป็นความพยายามอีกประการหนึ่งในการส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และในการส่งเสริมการสร้างภาวะผู้นำให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้โครงการพัฒนาชนบทสำหรับระยะเวลาระหว่างปี ๒๕๐๙-๒๕๑๓ จึงก้าวไปไกลกว่าการจัดสร้างสาธารณูปโภคกายภาพโดยเปลี่ยนไปเน้นให้ความสำคัญต่อการศึกษาด้านเกษตร งานส่งเสริมการเกษตร

๒. S.C.Hsieh, "Taiwan's Model of Agricultural Progress, Potentials of Small Family Farm and their Implications for Other Developing Asian Countries," in W.A.Douglas Jackson(ed.) *Agrarian Policies and Problems in Communist and Non-Communist Countries*, (University of Washington Press, 1971) pp. 281-597

๓. Chee Stephen, *Rural Development and Rural Administration in Malaysia*, SEADAG Paper on Problems of Development in Southeast Asia, 74-5, New York: The Asia Society, April 1974, 38 pages.

การวิจัย การปรับปรุงเทคนิคการเกษตรให้ทันสมัย การจัดสรรและการพัฒนาที่ดิน การจัดตั้งสถาบันตลาดและสถาบันเงินกู้

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจห้าปีระหว่างปี ๒๕๑๔-๒๕๑๘ รัฐบาลมาเลเซียได้เปลี่ยนไปใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาใหม่ ๆ คือ การสร้างเกษตรกรรมให้ทันสมัย การรวมท้องถื่นชนบทไว้กับภาคพาณิชย์และภาคอุตสาหกรรม การพัฒนาและการปรับปรุงที่ดิน และการจัดตั้งสถาบันใหม่ ๆ ขึ้นทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรรม^๔

แต่อย่างไรก็ตาม การจัดการและการบริหารการพัฒนาชนบทในระดับหมู่บ้าน นั้นมีเรื่องที่จะต้องแก้ไขปรับปรุงกันอีกมาก บางครั้งปรากฏว่า สถาบันของรัฐบาลซึ่งเป็นจำนวนมาก ดำเนินงานโดยมีจุดมุ่งหมายขัดแย้งกันเอง และก้าวก่ายซับซ้อนกันอยู่เสมอ มีผู้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า การสร้างสถาบันใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถื่นชนบททำให้ชาวชนบทเกิดความรู้สึกสับสนยุ่งเหยิงไปหมด^๕

การที่สถาบันของรัฐบาลในชนบทมีจุดมุ่งหมายขัดแย้งกันก็ดี และทำงานก้าวก่ายซับซ้อนก็ดี มิได้ปรากฏในมาเลเซียเท่านั้น ในไต้หวัน ก็มีปรากฏอยู่เช่นกัน ในไต้หวันนั้น การที่มี

สมาคมชาวนา (Farmers' Association) และสหกรณ์การเกษตรดำเนินงานควบคู่ขนานกันไป ทำให้เกิดมีการขัดแย้งกันมากมายหลายประการ ดังนั้นในปี ๒๕๑๖ รัฐบาลจึงประกาศรวมสถาบันทั้งสองเข้าไว้ด้วยกันในสถาบันใหม่ ชื่อ สถาบันองค์การชาวนาของประเทศ (Area Farmers Organization = AFO) ซึ่งอยู่ภายใต้การบริหารและการควบคุมของสำนักงานองค์การชาวนา (Farmers Organization Authority = FOA) เหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งที่รัฐบาลได้หันต้องรวมสถาบันทั้งสองนี้เข้าไว้ด้วยกันก็คือ สมาคมชาวนา (Farmers' Association) ได้กลายเป็นสถาบันที่มีอำนาจมากยิ่งขึ้นทุกขณะ จึงเป็นสถาบันที่คุกคามต่อสถานภาพดั้งเดิม (status quo) ของรัฐบาลเป็นอย่างมาก

เกาหลีใต้

แซมมาเอล อุนตอง (Saemual Undung) หรือ ขบวนการเพื่อประชาคมใหม่ (New Community Movement) ก็คือ การพัฒนาชนบทเบ็ดเสร็จ หรือ ไออาร์ดี (Integrated Rural Development = IRD) ของเกาหลีใต้นั้นเอง เนื่องจากมีความเชื่อว่าผลที่เห็นได้ชัดและรวดเร็วในการพัฒนาชนบทจะเป็นปัจจัยเสริมสร้างความมั่นใจในตัวเองของประชาชน และส่งเสริม

๔. Martin Rudner, "The Malayan Quandary: Rural Development Policy Under the First and Second Five Year Plan," "Contributions to Asian Studies, Vol. I, 1917 pp. 190-204.

๕. Chee Stephan, *loc.cit.*

เจตนาารมณ์ของความร่วมมือกันระหว่างประชาชน รัฐบาลเกาหลีใต้ จึงได้เริ่มโครงการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทั่วประเทศ เช่น การซ่อมแซมฝั้แม่่น้ำ การขยายจำนวนถนนเข้าหมู่บ้าน และการซ่อมแซมอ่างเก็บน้ำ^๖ รัฐบาลได้จัดวัสดุจำนวนหนึ่งให้แก่หมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน (วัสดุส่วนใหญ่ ได้แก่ ซีเมนต์และเหล็ก) ส่วนชาวบ้านจะต้องออกแรงและจัดหาเครื่องมือ และวัสดุต่าง ๆ เท่าที่มีอยู่ในแต่ละหมู่บ้าน

หน้าที่ทุกประการของขบวนการแซมมาเอล (Saemul Movement) จะถูกกำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการประสานงานกลาง (Central Coordination Committee) คณะกรรมการชุดนี้ประกอบด้วยสมาชิก ๑๒ คน ซึ่งเป็นผู้แทนของกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ และมีรัฐมนตรีมหาดไทยเป็นประธานกรรมการ และได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานขึ้นในระดับจังหวัด อำเภอ และหมู่บ้านด้วย^๗

มีรายงานว่า ขบวนการแซมมาเอลได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในชนบทเกาหลีใต้ ถึงแม้ว่าขณะนี้ จะยังไม่มีการศึกษาวิจัยแบบเบ็ดเสร็จ และเป็นระบบเกี่ยวกับขบวนการนี้ นอกจากรายงานของรัฐบาลในเรื่องนี้เท่านั้น^๘

ไทย

ในปี ๒๕๐๖ รัฐบาลไทยมองเห็นว่าโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) จะเป็นโครงการที่จะปรับปรุงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบทให้ดีขึ้น และเป็นโครงการที่จะส่งเสริมให้ชาวชนบทอยู่ทำมาหากินในที่ดินของตนแทนที่จะอพยพเข้าไปอยู่ในบริเวณเมือง^๕ ในการที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ได้ตั้งไว้ กลยุทธ์สำคัญของแผนพัฒนานี้จึงมุ่งสร้างเกษตรกรรมให้ทันสมัย โดยรัฐบาลเป็นผู้จัดหาบริการส่งเสริมการเกษตร ถนนในชนบท การตลาด และไฟฟ้าให้ เพื่อสะดวกแก่การควบคุมและการบริการ รัฐบาลจึงแบ่งประเทศออกเป็น ๕ ภาค แต่ละภาค

๖. Sung Hwan Ban, *New Community Movement in Korea, Part I, General Discussion*, Korea Development Institute
๗. "Topics for Discussion," paper submitted to *The Fifth General Session of the Afro Conference*, The Republic of Korea, (Philippines, February 24–March 3, 1975)
๘. Ji Woong Cheong, ed, *The Development of Human Resources in Rural Korea : General Information and Casestudies*, Report by The Korean Delegation at the Development of Human Resources in Rural Asia Workshop, Thailand, August 4–26, 1974.
๙. Nipon Boonyapatato, *Rural Development in Thailand*, Fifth General Session of the Afro–Asian Rural Reconstruction Organization Conference, Manila, Philippines, February 24–March 3, 1975, 13 pages.

จะประกอบด้วยจังหวัดจำนวนระหว่าง ๑๐-๑๕ จังหวัด คณะกรรมการพัฒนาภาคจะเป็นผู้ประสานงานของจังหวัดต่าง ๆ ในแต่ละภาค แต่เนื่องจากมีหน่วยงานพัฒนาทั้งเอกชน และราชการอยู่เป็นจำนวนมาก การประสานงานของคณะกรรมการภาคจึงเป็นไปด้วยความยากลำบากยิ่ง

อินโดนีเซีย

ในอินโดนีเซีย รัฐบาลในระดับต่าง ๆ เป็นผู้วางแผนพัฒนาชนบทโครงการต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก แต่โครงการที่ถือว่าเป็นโครงการที่มีลักษณะคล้ายโครงการพัฒนาชนบทเบ็ดเสร็จหรือ ไอ อาร์ ดี ที่สุด ได้แก่โครงการช่วยเหลือหมู่บ้าน (Desa or village subsidy program) ตามโครงการนี้ หมู่บ้านแต่ละแห่งจะได้เงินช่วยเหลือโครงการปีละ ๑๐๐,๐๐๐ รูเปียส หรือ ๒,๕๐๐ เหรียญสหรัฐฯ จากรัฐบาลกลาง เพื่อใช้ซื้อวัสดุที่จำเป็นซึ่งไม่มีในท้องถิ่น รัฐบาลตั้งใจจะใช้เงินช่วยเหลือจากรัฐบาลกลาง และแรงงานจากชาวบ้านในโครงการนี้เป็นจุดเริ่มต้นของโครงการพัฒนาแบบกระจายอำนาจ^{๑๐}

โครงการต่าง ๆ จะต้องเป็นโครงการขนาดเล็ก อยู่ในวิสัยความสามารถที่ประชาชนจะทำเองได้ และเป็นโครงการที่ตั้งอยู่ใกล้บ้านเรือนที่อยู่ของประชาชน เพื่อตัดความจำเป็นในการที่ต้องออก

ไปทำงานในรูปค่ายอันจะทำให้เกิดความไม่สะดวกและค่าใช้จ่ายในการพัฒนาสูงโดยไม่จำเป็น ประชาชนชาวบ้านเองจะต้องเป็นผู้ตระเตรียมแผนงานสำหรับโครงการโดยอาศัยความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลน้อยที่สุด นอกจากนั้น การกำหนดระยะเวลาในการดำเนินโครงการจะต้องกำหนดให้ตรงกับระยะนอกฤดูทำนา คือนอกฤดูไถหว่าน และนอกฤดูเก็บเกี่ยว อันเป็นระยะเวลาที่ประชาชนชาวบ้านไม่มีงานทำมากนัก

เนื่องจากโครงการจะต้องผ่านกลไกบริหารขึ้นไปเพื่อขออนุมัติ คือจากหมู่บ้านขึ้นไปยังตำบล อำเภอ จังหวัด และสำนักงานวางแผนส่วนกลางตามลำดับ จึงปรากฏเสมอว่า เงินทุนมิได้ไปถึงหมู่บ้านตามกำหนด มีผลทำให้โครงการบางโครงการต้องจัดทำในระหว่างฤดูกลไถหว่าน หรือฤดูเก็บเกี่ยว และต้องใช้แรงงานที่เป็นที่ต้องการอย่างมากในการไถหว่านและเก็บเกี่ยว นอกจากนี้ยังปรากฏเสมอว่า โครงการต่าง ๆ มักจะเป็นโครงการที่ใช้เทคนิคสูง ดังนั้นโครงการต่าง ๆ จึงไม่ต้องการแรงงานของชาวบ้านซึ่งไม่ค่อยมีงานทำมากนัก แต่กลับต้องการแรงงานของช่างเทคนิคสาขาต่าง ๆ ซึ่งมีงานทำอยู่แล้ว

๑๐. Dibylo Prabowo, et al, *The Impact of Government Subsidy Upon Villages*, (Gadjah Madah University, Yogyakarta, 1973.

ตำบล หรือ กาบupaten (Kabupaten) ก็มีโครงการของตนเอง อันเป็นโครงการที่มุ่งสร้างงานขึ้นในท้องถิ่นชนบทเป็นสำคัญ แทนที่จะสร้างและบูรณะสาธารณูปโภคเหมือนโครงการของการบริหารระดับอื่น ๆ แต่ก็เป็นที่น่าเสียดายว่า โครงการของตำบลหรือกาบupaten ส่วนมากเป็นโครงการซึ่งเกินความสามารถของหมู่บ้านหรือ เตซา (Desa) ที่จะทำได้^{๑๑}

เนื่องจากมีนโยบายเหมือนโครงการหมู่บ้านหรือเตซา (Desa Program) โครงการของตำบลหรือกาบupaten จึงมีปัญหาเหมือนโครงการหมู่บ้าน มองในแง่กลยุทธ์ในการพัฒนาเราจะเห็นว่า ทั้งโครงการหมู่บ้านและโครงการตำบลควรจะเป็นโครงการอิสระในตัวเอง แทนที่จะเป็นโครงการที่ต้องพึ่งโครงการอื่น หรือเป็นส่วนหนึ่งของโครงการอื่น

ความพยายามล่าสุดของรัฐบาลอินโดนีเซียในด้านโครงการพัฒนาชนบท ได้แก่การฟื้นฟูและเสริมสร้างสหกรณ์หมู่บ้าน ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกละเลยมาตั้งแต่รัฐประหารปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ส่วนโครงการที่ได้รับการเผยแพร่ต่างประเทศมากที่สุดได้แก่โครงการบีมีส (BIMAS) อันเป็นโครงการมุ่งผลิตข้าวให้พอเพียงแก่การบริโภคภายใน

ประเทศ โครงการบีมีสเป็นโครงการที่มุ่งก่อให้เกิดผลในระยะสั้น แต่ว่าผลของโครงการบีมีสไม่ได้เป็นไปตามที่มุ่งหวังเอาไว้^{๑๒} นอกจากนี้จำนวนการใช้เงินค็นจะน้อยมากแล้ว โครงการบีมีสยังได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นโครงการที่ช่วยแต่ชาวนาที่ร่ำรวยอยู่แล้วชาวนาที่ร่ำรวยเหล่านี้เป็นผู้ได้รับประโยชน์มากที่สุดจากระบบการชลประทาน การกู้เงินจากสถาบันการเงินต่าง ๆ และยังได้รับการช่วยเหลือในด้านอุปกรณ์การเกษตรอื่น ๆ (input) และการขายผลผลิตโครงการบีมีสนี้จึงทำให้ช่องว่างทางด้านรายได้ระหว่างชาวนาในโครงการและชาวนาส่วนใหญ่ซึ่งอยู่นอกโครงการยิ่งกว้างออกไปยิ่งขึ้น

ฟิลิปปินส์

การพัฒนาชนบทในฟิลิปปินส์ เป็นโครงการที่อาจมองจากการรวมกัน (Package) ของโครงการซึ่งมีการประสานงานกันอย่างหละหลวมโครงการต่าง ๆ เหล่านี้ องค์การของรัฐบาลต่าง ๆ เป็นผู้คิดวางแผนขึ้น ดำเนินการต่างเวลาและสถานที่กัน องค์การของรัฐบาลได้พยายามสร้างโครงการเหล่านี้ขึ้นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

๑๑. Y. B. de Wit, "The Kabupaten Program," *Bulletin of Indonesian Economic Studies*, Vol. IX, No. 1, March 1973, pp. 65-85,

๑๒. *Rural Development Panel Seminar*, September 18-20, 1972, SEADAG Report, New York: The Asia Society, p.7.

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน การพัฒนาชนบทในฟิลิปปินส์ที่รวมเอาโครงการต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน ได้แก่ สมะหังนายน หรือ เอส เอ็น (Samahang Nayan = SN) เอส เอ็น เป็นองค์การระดับหมู่บ้าน ดำเนินงานตามหลักและข้อปฏิบัติของสหกรณ์ เอส เอ็น ส่วนใหญ่ทำหน้าที่ ในด้านการศึกษา สังคม และวัฒนธรรม เอส เอ็น เป็นรากฐานของระบบสหกรณ์แบบใหม่^{๑๓} โครงการ เอส เอ็น นี้ขึ้นอยู่กับกระทรวงการปกครองและพัฒนาชุมชน หรือ ดี แอล จี ซี ดี (the Department of Local Government and Community Development = DLGCD) เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นหน่วยที่ยุบรวมกับดี แอล จี ซี ดี เจ้าหน้าที่สนามของสำนักงานส่งเสริมการเกษตร ครูโรงเรียนในท้องถิ่นชนบท เจ้าหน้าที่สนามของกระทรวงปฏิรูปการเกษตรและเจ้าหน้าที่สนามซึ่งรับเข้ามาฝึกอบรมใหม่ ๆ เป็นจำนวนมาก เป็นผู้ที่มีหน้าที่ร่วมกัน จัดตั้งและพัฒนา เอส เอ็น

รัฐบาลฟิลิปปินส์มองเห็นว่า เอส เอ็น จะเป็นช่องทางที่รัฐบาลจะใช้นำบริการด้านเทคโนโลยี

การเงิน และการตลาดไปให้แก่ชาวขนาดเล็ก^{๑๔} จุดมุ่งหมายทางด้านนโยบายของ เอส เอ็น ได้แก่การลดความไม่เสมอภาคทางด้านรายได้ โดยใช้ เอส เอ็น นี้เข้าแทนที่โครงสร้างที่เอารัดเอาเปรียบและสถาบันที่เอารัดเอาเปรียบ เช่น พ่อค้าคนกลาง นายทุนเงินกู้ และราชาที่ดินโครงการ เอส เอ็น นี้ เพิ่งมีอายุเพียงสองปี ดังนั้นเราจึงยังไม่สามารถพูดอะไรได้มากนักเกี่ยวกับผลของ เอส เอ็น ที่มีต่อชีวิตของชาวชนบทในฟิลิปปินส์

โครงการแบบโครงการบีมัสของอินโดนีเซีย ก็มีการดำเนินงานอยู่ในฟิลิปปินส์หลายโครงการ แต่ที่สำคัญ ๆ มีอยู่ ๒ โครงการคือ โครงการมาซาเกาะนะ ๙๙ (Masagana 99) และโครงการมาซาเกาะนะ เมซาน (Masagana Maisan) หน้าที่สำคัญของโครงการรีบด่วนระยะสั้น (short-term crash program) เหล่านี้ คือการจัดหาเงินกู้ดอกเบียดำให้แก่ชาวนา ผลของการดำเนินงานของโครงการเหล่านี้ ในระยะ ๒ ปีที่ผ่านมา ยังไม่อาจคาดหวังอะไรได้มากนักเหมือนกรณีโครงการของอินโดนีเซีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน

๑๓. Tterso, Tr. and E Clemente, "The New Philippine Cooperatives Development Program," paper presented at the Afro-Asian Rural Reconstruction Organization Conference, (February 24-March 3, 1975, Philippines), p. 17.

๑๔. *The Philippine Community Development Program*, (Department of Local Government and Community Development, Bureau of Community Development, 1974), p.67 with charts and Photographs.

ด้านการที่ชาวนาจะนำพืชพันธุ์ที่เยี่ยมไปกลับมา
คืนให้

จากการพิจารณาถึงโครงการพัฒนาชนบท
เท่าที่กล่าวมาโดยสังเขปแล้วนั้น เราอาจสรุปได้
ว่า ก่อนจะมีการวางแผนโครงการพัฒนาชนบท
มหภาคในเอเชียอาคเนย์นั้น ได้มีการศึกษาวิจัย
น้อยมาก จุดมุ่งหมายต่างๆ ที่รัฐบาลกำหนดขึ้น
ในการพัฒนาชนบทบางครั้งก็ขัดกันเอง ตัวอย่าง
เช่น รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้ชาวนาชนบทพึ่ง
ตนเอง และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่าง ๆ
การที่จะให้ชาวนาชนบทพึ่งตัวเองได้และมีส่วนร่วม
ในการตัดสินใจ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการส่งเสริม
ให้ชาวนาชนบทรวมตัวกันเป็นองค์การ หรือ
เป็นกลุ่มเท่านั้น^{๑๕} แต่รัฐบาลกับพิจารณาเห็น
ว่า การส่งเสริมให้ชาวนาชนบทรวมตัวกันเป็น
องค์การ หรือเป็นกลุ่มอาจเป็นอันตรายต่อ
สถานภาพดั้งเดิมทางการเมือง (political status
quo) ได้

ปัญหาและช่องว่างในความรู้เกี่ยวกับการ
พัฒนาชนบท

เนื่องจากการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท
ในเอเชียอาคเนย์เป็นงานที่มีขอบเขตกว้างขวาง
และซับซ้อน ในการสำรวจถึงสภาพปัจจุบันของ
ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้ เราจึงพบว่า ยังมีปัญหา

และช่องว่างต่าง ๆ มากมายหลายอย่าง ปัญหา
ประการแรกได้แก่ปัญหาเรื่องค่านิยม การวิจัย
เรื่องการพัฒนาชนบทเบ็ดเสร็จต้องประสบกับ
ปัญหาในการนิยามคำว่า การพัฒนาชนบท
เบ็ดเสร็จ ไม่ผิดอะไรกับการวิจัยเรื่องวิสาหกิจ
ธุรกิจ ของ ดับเบิลยู. ซี. มิทเชลล์ (W.C.
Mitchell) ซึ่งประสบกับปัญหาในการนิยามคำว่า
วิสาหกิจธุรกิจมาแล้ว เราพบว่า ไม่มีการเห็นพ้อง
ต้องกันเลยในค่านิยมของคำว่า การพัฒนา
ชนบทเบ็ดเสร็จ ไม่ว่าจะ เป็นในหนังสือที่เรา
อ่าน และในคำสัมภาษณ์ของผู้ที่เราสัมภาษณ์
การศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมของคำว่า การ
พัฒนาชนบทเบ็ดเสร็จ (integrated rural
development) ได้เน้นถึงคำว่า “เบ็ดเสร็จ”
(integrated) ว่าหมายถึง โครงการใหญ่ โครงการ
ย่อย และทรัพยากรที่ใช้ในโครงการเหล่านี้
ชุดหนึ่ง (some kind a package of programs,
projects and their inputs)

สำหรับนักเศรษฐศาสตร์ เมื่อพูดถึง “ชุด
หนึ่ง” (a package) นักเศรษฐศาสตร์มักจะ
นึกถึง “ทรัพยากรชุดหนึ่ง” (a package of
inputs) (รวมทั้งสถาบันและเทคโนโลยี) ที่ใช้
ในโครงการพัฒนาการเกษตรโครงการหนึ่ง

ส่วนผู้ที่มิใช่ นักเศรษฐศาสตร์ เมื่อพูดถึง
ภาวะเบ็ดเสร็จ (integration) ผู้ที่มิใช่ นัก

๑๕. Antonio L. Ledesma, Angelita Y. Ledesma (ed.) *Dialogue with Asia's Rural Man: A Report of the Development of Human Resources in Rural Asia workshop (DHRAW)*, Bureau of Asian Affairs, Thailand August 4-25, 1974.

เศรษฐศาสตร์มักจะนึกถึง “โครงการชุดที่มีขนาดใหญ่กว่ามาก” (a much bigger package of programs) ดังเช่นโครงการซึ่งประกอบด้วย การพัฒนาสาธารณสุข การศึกษา และสถาบัน ซึ่งจะเห็นได้จาก ขบวนการบูรณชนบทของ เจมส์ เยน (James Yen)

แต่อย่างไรก็ตาม จะต้องเป็นที่เข้าใจกันว่า ในการพัฒนาท้องถิ่นชนบทนั้นจะใช้เพียงโครงการใดโครงการหนึ่ง (ตัวอย่างเช่น โครงการสาธารณสุขโลก) เท่านั้นยังไม่เป็นการเพียงพอ

คำว่า การพัฒนา (development) ในคำว่า การพัฒนาชนบทเบ็ดเสร็จ (integrated rural development) หมายถึงจุดมุ่งหมายที่ก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในชนบทระยะยาว (the goal of sustained, long-term rural changes) ไม่ใช่หมายถึง จุดมุ่งหมายที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชั่วคราว (the goal of transitional changes)

ดังนั้น โครงการบีมีส (BIMAS) ในอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นโครงการมุ่งสร้างงานให้มากขึ้น ก็ดี โครงการมาซาคะนะ๙๙ (Masagana 99) ในฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นโครงการมุ่งผลิตข้าวให้พอแก่การบริโภคภายในประเทศก็ดี จึงไม่เข้าข่ายที่จะถือว่าเป็นโครงการพัฒนาชนบทได้ นอกจากนี้ โครงการอพยพคนไปอยู่ในที่ใหม่ในมาเลเซีย โครงการอพยพคนในภาคอีสานไปอยู่ในที่แห่งใหม่เนื่องจากภัยผู้ก่อการร้ายในไทย

และโครงการอพยพกบฏปาเตนของอินโดนีเซีย (Indonesian transmigration and Kabupaten programs) ก็ไม่เข้าข่ายของการเป็นโครงการพัฒนาชนบทเช่นกัน

ในระยะแรกๆ นี้ จึงไม่มีความจำเป็นที่เราจะพยายามทำการวิจัยเกี่ยวกับคำนิยามของคำว่า การพัฒนาชนบท เพราะมันเร็วเกินไป ในการวิจัยเรื่องวัฏจักรธุรกิจ ปรากฏว่า ดับเบิลยู. ซี. มิทเชลล์ (W.C. Mitchell) และเอ็นบีอีอาร์ (NBER- อาจหมายถึง National Board of Economic Research ผู้แปล) ต้องใช้เวลาถึง ๓๐-๔๐ ปี จึงสามารถชี้ให้เห็นวัฏจักรธุรกิจ (business cycles) ได้ โดยแสดงให้เห็นว่า วัฏจักรธุรกิจเป็นปรากฏการณ์ที่แตกต่างจาก ปรากฏการณ์ทางธุรกิจอีกสองประการ คือ

๑. ขบวนการคาดคะเนตามฤดูกาลระยะสั้น (short-term seasonal and stochastic movements)

๒. แนวโน้ม (ความจำเริญ) ระยะยาว (long-term trends of growth)

แต่ถึงกระนั้นก็ดี คำนิยามของมิเชลล์ และ เอ็นบีอีอาร์ ก็มีได้เป็นคำนิยามที่สมบูรณ์ เนื่องจากในระยะต่อมาปรากฏว่า ได้มีการยอมรับคำนิยามของคำว่า วัฏจักรระยะยาว (long-cycles) หรือ วัฏจักรคุซานท์ส (Kuznets cycles) วัฏจักรระยะยาวนี้ ไม่ใช่แนวโน้ม (trends) และไม่ใช่ วัฏจักรธุรกิจ (business

cycles) ดังนั้น ในขณะนี้ เราเห็นจะต้องยอม
รับค่านิยามข้างล่างนี้ไปพลาง ๆ ก่อน

คำว่า การพัฒนาชนบทเบ็ดเสร็จ (inte-
grated rural development) หมายถึง โครงการ
ชุดหนึ่งซึ่งมุ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระยะ-
ยาวในท้องถิ่นชนบท

ส่วนคำว่า การพัฒนาชนบท (rural
development) หมายถึง โครงการทุกชนิด
(ไม่ว่าระยะสั้น หรือระยะยาว เป็นโครงการ
ที่เป็นชุด หรือ ไม่เป็นชุด เป็นต้น)

การที่เราจะคิดถึงข้อจำกัดในความรู้ของเรา
อย่างมีระบบ เราจำเป็นต้องสร้างกรอบ (frame-
work) ขึ้นใช้จัดประเภทปัญหาต่าง ๆ ที่เรา
ประสบ ในการวิจัยเรื่องการพัฒนาชนบทเบ็ด-
เสร็จ เราจะถือว่า จุดมุ่งหมายของการพัฒนา
มิได้จำกัดอยู่แค่เพียงความจำเริญอย่างรวดเร็ว
และการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมในท้องถิ่น
ชนบทเท่านั้น แต่จุดมุ่งหมายของการพัฒนา
รวมไปถึงการขยายโอกาสในด้าน การศึกษา
สาธารณสุข และการเมือง ให้กว้างขวางออกไป
อีกด้วย เหตุผลที่เราานิยามคำว่า การพัฒนา-
ชนบทเบ็ดเสร็จ ค่อนข้างกว้างเช่นนี้เป็นเหตุผล
ที่เราจะพิจารณาร่วมกันต่อไป (heuristic
reasons)

๑. อาจเป็นไปได้ว่า รายได้ต่อหัวใน
ท้องถิ่นชนบทของเอเชียอาคเนย์ต่ำมากจน
กระทั่ง ไม่ว่าเราจะกระจายรายได้เป็นธรรม

อย่างไรก็ตาม ชาวชนบทก็ยังมีข้อจำกัดอย่างมาก
ในการที่จะมีโอกาสในด้านการศึกษา และ
สาธารณสุข

๒. โครงการที่เป็นโครงการชุดขนาดใหญ่
(a bigger package of programs) อาจเป็น
โครงการที่เหมาะสมที่เราจะศึกษาถึงความ
สัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ
(inputs) และผลที่ได้จากโครงการ (outputs)
รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างโครงการใหญ่
(program) แต่ละโครงการ และโครงการย่อย
(projects) ในระยะเริ่มแรก

๓. การศึกษาในข้อ ๒ ก็เพื่อวางพื้นฐาน
ไว้สำหรับศึกษาถึงการต่อเนื่อง ระยะเวลา และ
ลำดับก่อนหลังของโครงการในท้องที่แต่ละแห่ง
และในขั้นตอนของแผนพัฒนาแต่ละขั้นต่อไป

ดังนั้น เราจะได้กล่าวถึงเรื่องสำหรับทำการ
วิจัย (research areas) ภายในกรอบของคำ
นิยาม (definitions) และแนวความคิด (con-
cepts) ดังกล่าวข้างต้น เราจะสังเกตเห็นว่า
โครงการพัฒนาชนบทเบ็ดเสร็จเป็นโครงการ
ชุดหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยโครงการใหญ่ (pro-
grams) ๓-๔ โครงการ โครงการใหญ่แต่ละ
โครงการก็จะประกอบด้วย โครงการย่อย (pro-
jects) หลายโครงการและจุดมุ่งหมาย (goals)
หลายอย่าง จุดมุ่งหมายเหล่านี้ได้แก่ผลของ
โครงการ (outputs) อันเกิดจาก ทรัพยากรที่ใช้
ในโครงการ (inputs) (ทรัพยากรที่ใช้ใน

โครงการนี้รวมถึงเทคโนโลยี และสถาบันด้วย) ผลของโครงการ (outputs) และทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ (inputs) มีความสัมพันธ์กันในระหว่างโครงการย่อย ๆ ทั้งหมด ในโครงการใหญ่ และในระหว่างโครงการย่อยกับโครงการใหญ่ ในระยะหนึ่ง ๆ เนื่องจากโครงการใหญ่ (program) แต่ละโครงการมีโครงการย่อย (projects) หลายโครงการ และจุดมุ่งหมาย (goals) หลายอย่าง (หรือผลจากโครงการหลายอย่าง เช่น ข้าว ข้าวโพด ผัก การฝีมือ และการช่างในโครงการเพิ่มรายได้ หรือการปรับปรุงโภชนาการ การวางแผนครอบครัว การอนามัยในโครงการส่งเสริมสาธารณสุข) โครงการแต่ละโครงการจึงมีสมการหลายอย่าง และสัมพันธ์กันภายในโครงการแต่ละโครงการก็ซับซ้อน

จากกรอบความคิดดังกล่าวข้างต้น เราจะเห็นว่า ปัญหาชุดแรกที่เราจะต้องประสบในการวิจัยเรื่องการพัฒนาชนบทเบ็ดเสร็จ ได้แก่ปัญหาเกี่ยวกับการเลือกโครงการย่อย (projects) มาทำการศึกษา ซึ่งเราจะต้องศึกษาในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ คือ จุดมุ่งหมายของโครงการทรัพยากรที่ใช้ในโครงการความสัมพันธ์ระหว่างโครงการต่อเนื่องของโครงการ ระยะเวลาของโครงการ

และบริเวณของโครงการ แต่ที่เราจะมีความรู้กันน้อยมากเกี่ยวกับกระบวนการของการพัฒนาชนบท จนกระทั่งเราไม่สามารถจะพูดอะไรได้มากนักในเรื่องนี้ ผู้ที่เราทำการสัมภาษณ์หลายท่านมีความรู้สึกที่ว่า เราคงไม่อาจแก้ไขปัญหาคัดแรกที่เรากำลังประสบอยู่ในการวิจัยเรื่องการพัฒนาชนบทเบ็ดเสร็จของเราได้ ถ้าหากเรายังไม่ทราบถึงรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงในด้านความเป็นอยู่แต่ละด้านของหมู่บ้าน และความสัมพันธ์ระหว่างโครงการใหญ่ (programs) และโครงการย่อย (projects) ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว (๑,๒,๓) เราจะทราบถึงรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงนี้ได้อย่างไร? เราจำเป็นต้องทราบถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงในโครงการย่อย (projects) และโครงการใหญ่ (programs) เสียก่อน เราจึงจะเข้าใจโครงการพัฒนาชนบทเบ็ดเสร็จได้

มักจะมีการอ้างกันอยู่เสมอว่า ความล้มเหลวของโครงการพัฒนาชนบทนั้นเกิดจากการที่ชาวนาไม่ยินดียินร้าย และไม่สนใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ ซึ่งมุ่งเสริมรายได้ ความรู้ และสุขภาพอนามัยของชาวนาเอง หรือในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวชาวนาเอง^{๑๖} ดังนั้นโครงการต่าง ๆ ที่เริ่มดำเนินการไปแล้ว จึงประ-

๑๖. See *Rural Reconstruction and Development; A Manual for Field Workers*, International Institute of Rural Reconstruction, Silang, Cavit, Philippines, edited by Harry Bayard Price, 1967.

สบความล้มเหลวไปตาม ๆ กัน ทำไมชาวนาจึงไม่ยินดียินร้ายและไม่สนใจเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการ? ในเรื่องนี้ มีผู้ให้เหตุผลไว้มากดังต่อไปนี้ :-

๑. โครงการไม่เหมาะสม
๒. ขาดประสิทธิภาพในการกำหนดและดำเนินการโครงการ

๓. ขาดเทคโนโลยีและสถาบันที่เหมาะสม
๔. ทรัพยากร (เช่น สาธารณูปโภค) สำหรับโครงการยังไม่เพียงพอ

๕. กลุ่มผลประโยชน์คัดค้านโครงการ
๖. ความงัวเงา
๗. การถือโชคถือลาภ
๘. การขาดความชำนาญ
๙. ความเกียจคร้าน
๑๐. การขาดกำลังทำงาน (เนื่องจากเป็นโรคขาดอาหารและเจ็บป่วย)

๑๑. การขาดสิ่งจูงใจ เป็นต้น
เหตุผลต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นล้วนแต่เป็นเหตุผลที่น่าฟังทั้งนั้น แต่เป็นเหตุผลที่กว้างเกินไป เพราะในการพิจารณาตัดสินใจในดำเนินนโยบายนั้น เราต้องการเหตุผลเฉพาะเจาะจงและแคบกว่านี้

สำหรับโครงการที่มุ่งส่งเสริมรายได้ของชาวนานั้น เรามีความรู้เกี่ยวกับโครงการชนิดนี้มากพอสมควรทีเดียว เราทราบว่า ชาวนามีรายได้เพิ่มขึ้นโดยดูที่ ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น การปลูกพืชหลายอย่าง การขยายชนิดของพืชที่ปลูกครั้ง

ที่สอง และที่ปลูกเสริมพืชหลักอุตสาหกรรมครัวเรือน การทำสวนครัวในบริเวณบ้าน การประกอบอาชีพอื่นเพื่อเสริมรายได้ เช่น เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู ทำการประมง และงานอื่นๆ ทำ แต่มีผู้กล่าวกันว่า ในการส่งเสริมรายได้มีข้อจำกัดสำคัญ ๆ ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรค ดังต่อไปนี้ :-

๑. การขาดเทคโนโลยี
๒. การขาดระบบการกระจายเทคโนโลยีที่มีอยู่
๓. การขาดความชำนาญและการฝึกอบรม
๔. การขาดเงินทุน (หรือเงินกู้)
๕. การขาดแหล่งน้ำ
๖. การขาดระบบที่เหมาะสมในการซื้อทรัพยากรที่ใช้ในการเกษตร (inputs) และการขายผลผลิตจากการเกษตร (outputs) เช่น ระบบราคา ระบบตลาด สาธารณูปโภค เป็นต้น

นักเศรษฐศาสตร์การเกษตรได้พิจารณาหาทางแก้ไขข้อจำกัดต่อการเพิ่มหรือส่งเสริมรายได้โดยเสนอให้จัดตั้งสถานีทดลองการเกษตร สถานีส่งเสริมการเกษตร สมาคมชาวนา สหกรณ์เงินกู้ สหกรณ์ตลาด และสหกรณ์ชลประทาน แต่จากการสัมภาษณ์นักเศรษฐศาสตร์ประจำสถาบันไอราร์อาร์ไอ หรือสถาบันวิจัยข้าวระหว่างประเทศ (IRRI = International Rice Research Institute) ซึ่งได้แก่ บาร์เกอร์ (๔) (Barker

(4), ฮายามิ (๕) (Hayami (5)) และเฮิร์ดท์ (๖) (Herd (6)), ปรากฏว่า นักเศรษฐศาสตร์ทั้งสามท่านนี้มีความรู้สึกไม่พอใจเป็นอย่างมากต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสถาบันต่าง ๆ ดังกล่าวในเอเชียอาคเนย์ นักเศรษฐศาสตร์เหล่านี้รู้สึกเป็นห่วงที่ชาวนาได้รับผลผลิตในนาของตนต่ำมาก ทั้ง ๆ ที่ใช้ข้าวพันธุ์ใหม่ ซึ่งให้ผลผลิตสูง (ทั้งนี้ถ้านำผลผลิตของชาวนามาเปรียบเทียบกับผลผลิตในแปลงทดลอง) ท่านเหล่านี้มีความเห็นว่า การริเริ่มใหม่ ๆ อย่างข้าวพันธุ์ใหม่ที่ให้ผลผลิตสูง (รวมทั้งทรัพยากรที่จะต้องใช้ควบคู่กันไปกับข้าวพันธุ์ใหม่นี้ทุกอย่าง) จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดัดแปลงแก้ไขและปรับให้เข้ากับสภาพของท้องถิ่นต่าง ๆ ให้ได้เสียก่อน ชาวนาจึงจะได้ผลผลิตสูงตามความคาดหวัง การที่จะทำเช่นนี้ได้ จะต้องมีการประสานงานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสถาบันทดลองการเกษตรในท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ชาวนาแต่ละคนในสมาคมชาวนา และสหกรณ์

เราจึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาให้ทราบมากขึ้นว่าทำไมสถาบันเหล่านี้จึงมักประสบความล้มเหลวเสมอในเอเชียอาคเนย์? เป็นไปได้ไหมว่าสภาพการณ์ต่าง ๆ ในเอเชียอาคเนย์แตกต่างจากสภาพการณ์ในประเทศตะวันตกเป็นอย่างมากจนกระทั่ง จำเป็นต้องมีการแก้ไขปรับปรุงสถานการณ์กันอย่างขนานใหญ่? ที่ปรากฏชัดก็คือการ

คมนาคม การขนส่ง ระดับความชำนาญ และการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อหัวในชนบทเอเชียอาคเนย์ดูเหมือนว่าจะต่ำมาก ถ้าหากเปรียบเทียบกันกับตะวันตกในตอนต้นทศวรรษ ๑๙๐๐ ดังนี้ อาจจะต้องตั้งสถาบันใหม่ๆ ขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในเอเชียอาคเนย์โดยเฉพาะ เราจะทำการวิจัยหาสถาบันใหม่ หรือหาทางปรับปรุงสถาบันเก่า ๆ ที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสมได้อย่างไร? การศึกษาเปรียบเทียบและการสังเกตสถาบันเก่าที่มีอยู่ในประเทศต่าง ๆ ในเอเชียอาคเนย์ อาจจะช่วยการวิจัยของเราได้บ้าง แต่หลังจากนี้แล้ว เราจะศึกษาอะไรอื่นอีกล่ะ?

จากประสบการณ์ในประเทศญี่ปุ่นในตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ นี้ เราจะเห็นได้ว่าชาวญี่ปุ่นได้ดัดแปลงแก้ไขตัวอย่างของตะวันตกอย่างมากเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในประเทศของตน ทั้งนี้โดยคำนึงถึงปัจจัยบางประการที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสม เช่น สร้างสถาบันทดลองการเกษตรในท้องที่ต่างๆ ให้มากขึ้นโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างท้องที่เป็นสำคัญ ใช้ผู้ที่เคยเป็นชาวนา หรือผู้นำชาวนาเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และจ้างเยาวชนจากหมู่บ้านมาทำงานในสถาบันทดลองการเกษตร เป็นการให้การศึกษาในด้านเกษตรกรรมไปด้วย เป็นต้น^{๑๗}

๑๗. Takekazu Ogura, ed., *Agricultural Development in Modern Japan*, chapters 12, 13, 15, 16, 17, Tokyo, 1966. Also Y. Hayami and M. Akino, "Organization and Productivity of Agricultural Research System in Japan," University of Minnesota, 1973.

ภายใต้สภาพการณ์ของประเทศแถบเอเชีย ส่วนมาก ซึ่งเป็นสภาพการณ์ที่มีหน่วยผลิตทาง เกษตรขนาดเล็ก มีระดับการศึกษาและระดับ รายได้ต่ำ มีการขนส่งและการคมนาคมไม่สะดวก เราจะเห็นว่า การค้นพบเทคโนโลยีใหม่ๆ ก็นำ การให้ข่าวสาร ความชำนาญ เงินกู้ ทรัพยากร ที่ใช้ในการเกษตร เป็นต้น เป็นกิจกรรมที่ทำ ได้ยากและช้ามาก นอกจากนี้ยังต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมากถ้าหากไม่มีสถาบันที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมเหล่านี้ การที่จะหันกลับไปใช้สถาบันเก่าที่มีอยู่ ซึ่งได้แก่ ราชที่ดิน คนออกเงินกู้ และพ่อค้า เพื่อให้การทำกิจกรรมดังกล่าวอาจจะมีผลดี แต่สถาบันเหล่านี้ก็ล้วนแล้วแต่เป็นสถาบันที่กดขี่ชาวนา มิได้นำไปสู่การพัฒนา การพึ่งตัวเอง และความมีอิสระเสรีของชาวนาส่วนใหญ่ ถ้าหากชาวนาส่วนใหญ่ยังพึ่งตนเองไม่ได้ และไม่มียุทธศาสตร์ ประเทศเอเชียเหล่านี้ก็ไม่มีวันที่จะเจริญไปสู่ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยได้เลย แต่เราจะทำการวิจัยและสำรวจหาสถาบันที่เหมาะสมกับเทคโนโลยี ภายใต้สภาพการณ์ที่มีอยู่ในเอเชียขณะนี้ได้อย่างไร ?

สถาบันที่มีอยู่ในขณะนี้ดูเหมือนว่าจะประสบกับความล้มเหลวในการจัดการแจกจ่ายน้ำชลประทานอย่างเหมาะสมที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากโครงสร้างอำนาจในหมู่บ้านต่างๆ ไซ้ใหม่? วิธีการให้เงินกู้ที่มีอยู่ดูเหมือนว่าจะทำให้ชาวนา

ขนาดเล็กมีเงินทุนไม่พอที่จะนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้การให้เงินกู้ โดยการเข้าไปควบคุมอย่างใกล้ชิดจะแก้ไขปัญหาเรื่องนี้ได้หรือไม่ ถ้าหากได้ เราจะทำให้ชาวนาขนาดเล็กใช้เงินที่กู้ไปได้อย่างไร ทำไมชาวนาขนาดเล็กจึงไม่สามารถใช้เงินคืนได้ เป็นไปได้ใหม่ว่ารายได้ของชาวนาขนาดเล็กนั้นต่ำมากจนกระทั่งพวกเขาไม่สามารถใช้เงินคืนได้ หรือเป็นไปได้ใหม่ว่า ชาวนาขนาดเล็กยังมีค่านิยมเก่าๆ อยู่โดยถือว่า เงินที่กู้ไปนั้นเป็นเงินที่ทางการให้ความช่วยเหลือ จึงไม่จำเป็นที่จะต้องนำมาคืนแต่อย่างใด ซาไก (๓) (Sacy (3)) ชี้ให้เห็นว่า เรามีความรู้น้อยมากเกี่ยวกับแนวโน้มและความสามารถของชาวนาขนาดเล็กในด้านการออมทรัพย์ นอกจากนี้เรายังมีความรู้เล็กน้อยเกี่ยวกับสภาพการณ์ที่ชาวนาขนาดเล็กสามารถจะออมทรัพย์ได้ หรือจะทำการออมทรัพย์ได้ การที่เราจะรู้แต่เพียงแนวโน้มในการออมทรัพย์ของชาวนาขนาดเล็กเท่านั้นยังไม่เป็นการเพียงพอ เราจำเป็นต้องทราบต่อไปอีกว่า มีโครงการส่งเสริมการออมทรัพย์เชิงบังคับชนิดใดบ้าง (เช่น การจ่ายค่าประกันชีวิต เป็นต้น) ที่จะทำให้ชาวนาขนาดเล็กออมทรัพย์ได้ ถ้าหากเราไม่มีความรู้ในเรื่องเหล่านี้ ก็เป็นการยากมากที่เราจะตั้งสหกรณ์หาทุนที่มีอิสระขึ้นมา โดยการให้ชาวนาที่เป็นสมาชิกออมทรัพย์สร้างทรัพย์สินของสหกรณ์ขึ้น และให้ชาวนาถือว่าสหกรณ์เป็นทรัพย์สมบัติของพวกเขา

ถ้าหากชาวนาแน่ใจว่าจะมีตลาดรับซื้อ
ผลผลิตที่เขาผลิตขึ้นมา ชาวนาจะยินดีปลูกพืช
ชนิดอื่นนอกจากข้าวในระหว่างฤดูร้อนหรือไม่?
ชาวนาจะยินดีปลูงบะตึกไข่ หมู แพะ เป็นต้น เพื่อ
ขายในขณะที่มีเวลาว่างหรือไป ซาไก (๓) (Sacay
(๓)) มีความเชื่อว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องน่าศึกษามาก
ถ้าหากชาวนาแน่ใจว่าจะมีตลาดรับซื้อผลผลิต
ของตน ชาวนาจะรีบปลูกพืชอื่น ๆ เพิ่มขึ้นชาวนา
จะแสวงหาทุนหารอน (Input) ในทางใดก็ตาม
หนึ่งมาปลูกพืช (เช่นการกู้ยืมจากญาติ); ชาวนา
จะเก็บรายได้ส่วนหนึ่งเอาไว้เพื่อทำการปลูกพืช
ในปีต่อไป ชาวนายินดีจะเรียนรู้ถึงวิธีการปลูก-
พืชใหม่ๆ เป็นต้น ดังนั้นเราจะเห็นได้ว่าความไม่
แน่นอนของสภาพตลาดซึ่งส่วนหนึ่งถูกควบคุม
โดยพ่อค้าเอกชนนั่นเองที่เป็นปัจจัยสำคัญ ทำให้
ชาวนาไม่ยินดีเสี่ยงในการปลูกพืชใหม่ๆ เมื่อเป็น
เช่นนี้การสร้างระบบการขายผลผลิตของหมู่บ้าน
ให้สัมพันธ์กับสหกรณ์ ผู้บริโภคในเมืองจะเป็น
คำตอบต่อปัญหาในเรื่องนี้ได้หรือไม่ ซาไก
(Sacay) ดูเหมือนว่าจะคิดเช่นนั้น เรื่องอย่าง
นี้หรือสมมุติฐานอย่างนี้เป็นเรื่องที่น่าทำการ
ศึกษาวิจัยอย่างยิ่ง เรื่องการตลาดนี้ มิใช่เป็นเรื่อง
เกี่ยวกับราคาผลผลิตอย่างเดียวเพราะถ้ามีระบบ
การตลาดดี แม้ราคาผลผลิตจะต่ำอยู่บ้างก็ยังได้
กำไรเพียงพอ แต่ถ้าหากต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง
๔ หรือ ๕ มีอ ก็อย่าหวังเลยว่าราคาของจะต่ำ

และได้กำไรเพียงพอ มีผู้ยืนยันว่าพ่อค้าเอกชน
ในตลาดนั้นเป็นผู้มีประสิทธิภาพมากในการแปร
รูปผลผลิตทางด้านเกษตรและในการนำผลผลิต
ของชาวนาไปสู่ผู้บริโภค แต่ผู้เขียนมีความเห็น
ว่าประสิทธิภาพมิได้เป็นสิ่งสำคัญในเรื่องที่เรา
กำลังพูดถึงอยู่ในขณะนี้ ถ้าหากพ่อค้าเอกชน
มีอำนาจที่จะได้รับประโยชน์หรือได้เปรียบจาก
สภาพของอุปสงค์และอุปทาน (Supply and
Demand) การเปลี่ยนแปลงของตลาดในระยะสั้น
(เช่นการเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล) อาจจะเป็น
ผลเสียแก่ชาวนา โดยที่ไม่กระเทือนพ่อค้าและ
ผู้บริโภคเลย นอกจากนั้นยังจะเป็นผลเสียต่อ
ความสามารถในการผลิตของชาวนาในระยะยาว
อีกด้วย ซาไก (๓) (Sacay (๓)) มีความเชื่อว่า
การที่พ่อค้าเอกชนมีอำนาจที่จะได้เปรียบจาก
สภาพของอุปสงค์และอุปทานนี้ จะมีผลร้าย
แก่ชาวนาขนาดเล็ก ซึ่งมักจะเป็นผู้ได้รับประ-
โยชน์จากเทคโนโลยีใหม่ๆ และพืชใหม่ๆ ที่หลัง
ผู้อื่น มากกว่าจะมีผลร้ายต่อชาวนาขนาดใหญ่
ผู้ซึ่งมีการศึกษาและความชำนาญมากกว่า ได้รับ
ข่าวสารดีกว่า และติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมาก
กว่า เป็นต้น มักจะปรากฏเสมอว่าพอถึงเวลาที่
ชาวนาขนาดเล็กทำการปลูกพืชใหม่ ๆ ได้ พืช
เหล่านั้นก็ล้มตลาดเสียแล้วและราคาของพืช
เหล่านั้นก็ตกไปเสียแล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงมีความ
จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาวิจัยถึงสภาพ

ตลาดของพืชที่มีใช้ข้าวและผลิตผลของพืชที่มีใช้ข้าว เรื่องนี้อาจเป็นปัจจัย(ตัวแปร)ที่สำคัญตัวหนึ่งในปัจจัย(ตัวแปร)ชุดหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญที่จะนำมาพิจารณาเกี่ยวกับชาวนาขนาดเล็ก จะเห็นได้ว่า สำหรับชาวนาขนาดใหญ่เทคโนโลยีอาจเป็นปัจจัย(ตัวแปร)สำคัญ แต่สำหรับชาวนาขนาดเล็กซึ่งยากจนที่สุด แหล่งเงินกู้และการรู้ถึงวิธีทำ (Know-How) อาจเป็นปัจจัย (ตัวแปร)ที่สำคัญ บางที กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงซึ่งสัมพันธ์กันชุดหนึ่งที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง อาจจะแตกต่างจากกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชาวนากลุ่มอื่น ๆ และในหมู่บ้านอื่นในภาคต่าง ๆ ของท้องที่ถิ่นชนบท เราจะหวังให้กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้านที่มีชาวบ้านมีมาตรฐานการครองชีพแบบยังชีพ (Subsistent) เหมือนกับกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้านที่มีชาวบ้านมีมาตรฐานการครองชีพแบบกึ่งยังชีพ (Partially Subsistent) ได้หรือไม่? เราจะหวังให้กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้านที่ปลูกมะพร้าว อ้อย ปลูกผักสวนครัวปลูกยาสูบและปลูกข้าวเหมือนกันได้หรือไม่

สำหรับหมู่บ้านที่ยากจนหรือชาวนายากจนในหมู่บ้านที่ร่ำรวย สิ่งที่เป็นปัญหาได้แก่การมีสุขภาพไม่ดีและการเป็นโรคขาดอาหาร ดังนั้นโรคติดต่อและการมีอาหารไม่เพียงพออาจเป็นปัจจัยสำคัญต่อการให้เกิดความเกียจคร้าน ความ

เฉื่อยชาและความไม่กระตือรือร้น ถึงแม้ว่าจะไม่มีปัญหาในเรื่องนี้ก็ต้องถือว่า สุขภาพ ก็เป็นสิ่งที่น่าต้องการและเป็นจุดประสงค์ที่เราต้องการเหมือนรายได้ซึ่งเป็นจุดประสงค์ที่ทุกคนต้องการ ชาวนายากจนก็อาจเป็นโรคท้องร่วงได้เหมือนชาวนายากจนถ้าหากน้ำที่ใช้บริโภคในหมู่บ้านไม่สะอาด แต่ถ้าค่ารักษาพยาบาลและค่ายารักษาโรคสูงชาวบ้านจะหาเงินที่ไหนมาเพียงพอสำหรับเป็นค่ารักษาพยาบาล? ฟลาวีเย (๒) (Flavia (๒)) ชี้ให้เห็นว่า การที่ชาวนาเป็นโรคปอดตายไปนั้นมิใช่ว่าโรคปอดรักษาไม่หาย แต่เป็นเพราะว่าชาวนาไม่มีเงินรักษาต่างหาก ถ้าหากชาวบ้านเกิดเจ็บป่วยขึ้นมาเสมอชาวบ้านสามารถหาเงินมาเป็นค่ารักษาให้แม่แก่ หมอกลางบ้านหรือ หมดเท้าเปล่า ได้หรือไม่? ในที่สุด เราจำเป็นต้องหาทางป้องกันโรคภัยไข้เจ็บเป็นอันดับแรก แต่ปัญหาอยู่ที่ว่าเรามีเทคโนโลยีที่มีราคาถูกพอที่จะนำมาใช้ตรวจสอบ น้ำสกปรก ส้วมที่ไม่ถูกอนามัย บ่อน้ำที่เป็นพิษ เป็นต้นอยู่หรือไม่? ถ้าไม่มีเราจะหาทางค้นหาเทคโนโลยีราคาถูกเหล่านี้ได้อย่างไร?

สาเหตุของการที่ชาวบ้านป่วยเป็นโรคเรื้อรังอาจเนื่องจากเป็นโรคขาดอาหารอันทำให้เกิดเป็นโรคต่าง ๆ ได้ง่ายเนื่องจากขาดความต้านทาน ปัญหาที่เราจะถามต่อไปก็คือโรคขาดอาหารเกิดจากการมีรายได้ต่ำหรือการไม่มีอาหารกินความโง่เขลา หรือชนบทรรมนิยมประเพณี? ฟลาวีเย

(2) (Flavia (2)) ถือว่า สาเหตุของโรคขาดอาหารในหมู่บ้านยังไม่เป็นที่ทราบกันพอที่จะนำมาวางเป็นนโยบายแก้ไขได้แม้ในประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มากที่สุด ในเอเชียอาคเนย์ก็ยังไม่ทราบกันดีถึงสาเหตุของโรคขาดอาหารในหมู่บ้าน โรคขาดอาหารซึ่งเกิดในผู้ใหญ่บางประเภท เช่น การขาดคาโรลี และโปรตีนอาจเนื่องมาจากการมีรายได้น้อย โรคขาดอาหารของผู้ใหญ่ประเภทอื่นอาจเนื่องมาจากการไม่มีอาหารกิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ตามบริเวณเขาห่างไกลจากทะเลจะขาดอาหารทะเล และผู้ที่อยู่ตามชายฝั่งทะเลขาดพื้นที่สำหรับปลูกผักจะขาดอาหารผัก นอกจากนี้สาเหตุของโรคขาดอาหารอาจแตกต่างกันตามกลุ่มอายุ ตัวอย่างเช่น โรคขาดอาหารของผู้ใหญ่อาจเนื่องมาจากสาเหตุของความยากจนเป็นสำคัญ ส่วนโรคขาดอาหารของเด็กอาจเนื่องมาจากสาเหตุของความไม่สะอาด และขนบธรรมเนียมประเพณี เมื่อนักโภชนาการ (Nutritionist) เน้น ถึงการศึกษาว่าจะ เป็นสิ่งที่รักษาโรคขาดอาหารได้ นักโภชนาการอาจจะคำนึงถึงโรคขาดอาหารของเด็กมากกว่าโรคขาดอาหารของผู้ใหญ่ ความจริงเด็ก ๆ ก็กินไม่มากมายอะไรนัก ดังนั้น

ชาวบ้านตามชายทะเลอาจปลูกผักในกระป๋องเปล่าหรือถังเปล่าพอให้เด็กมีกินมารดาที่มีงานทำก็อาจจะไม่มีเงินซื้ออาหารที่จำเป็นให้บุตรกินอย่างพอเพียง ถ้าหากว่ามารดามีความรังเกียจถึงความสำคัญของอาหารประเภทต่าง ๆ ที่จะช่วยให้เด็กเจริญเติบโต ปัญหาต่อไปก็คือแม้ว่าผู้เป็นมารดาจะเป็นผู้มีการศึกษาดี ผู้เป็นมารดาเหล่านี้รู้ถึงผลของการขาดอาหารที่จะเกิดแก่เด็กก่อน เด็ก และผู้ใหญ่ เพียงใดหรือไม่ ผู้เป็นมารดาไม่รู้หรือไม่ว่าการขาดอาหารที่มีความสัมพันธ์กับการเป็นโรคติดต่อในชนบทเอเชียอาคเนย์มากน้อยเพียงใดหรือไม่? การที่เด็กขาดอาหารมีผลต่อการเรียนการศึกษาในระยะต่อมาเพียงใดและมีผลต่อการทำงานในท้องไร่ท้องนาและโรงงานในระยะโตเป็นผู้ใหญ่เพียงใดและการเรียนการศึกษา การทำงานในท้องไร่ท้องนาและโรงงานที่ไม่ได้ผล และไม่มีประสิทธิภาพเกิดจากพลังทางประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ศาสนา สังคมและยีน (Genetic) เพียงใด? ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยเรื่องโภชนาการในหมู่บ้านอาจจะต้องได้รับการดัดแปลงแก้ไขอย่างมาก ถ้าหากเราต้องการความก้าวหน้าในด้านความรู้เกี่ยวกับเรื่องโภชนาการ และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง^{๑๘}

๑๘. ตัวอย่างเช่น ถ้าหากโรคขาดอาหารของเด็กก่อนเข้าเรียนเป็นเพียงปัจจัยประการเดียวเท่านั้นในบรรดาปัจจัยหลายอย่าง ซึ่งเป็นสาเหตุให้การเรียนการศึกษาและการทำงานไม่ได้ผลและไม่มีประสิทธิภาพ การศึกษาวิจัยเรื่องโภชนาการควรหรือไม่ที่จะต้องกระทำในกรอบและขอบเขตที่กว้างขวางกว่าเดิม โดยคำนึงถึงการดูแลเลี้ยงเด็กในบ้านและการบริหารบ้านในตำแหน่งที่สำคัญ ๆ อีกหลายตำแหน่ง

การศึกษาและการฝึกอบรมจะมีบทบาทอย่างไรในการพัฒนาหมู่บ้าน? ผู้ใหญ่ซึ่งอายุน้อยส่วนมากในฟิลิปปินส์และมาเลเซียจะเป็นผู้เรียนจบประถม ๔ การศึกษาในระดับนี้จะมีประสิทธิภาพเพียงใดในการยกระดับการครองชีพภายในหมู่บ้าน ถ้าหากไม่มีประสิทธิภาพ มีสาเหตุอะไรบ้างที่ทำให้การศึกษาระดับนี้ไม่มีประสิทธิภาพในการยกระดับการครองชีพภายในหมู่บ้าน? การที่ไม่มีประสิทธิภาพเป็นเพราะหลักสูตรไม่ดี นักเรียนเป็นโรคขาดอาหาร จำนวนครูไม่พอ วัสดุประสงค์ของการศึกษาไม่ดี หรือการบริหารการศึกษาจากส่วนกลางไม่ดี จะมีการแก้ไขปัญหากันอย่างไรสำหรับผู้ที่ย่านไม่ออกเขียนไม่ได้ หรืออ่านออกเขียนได้ แต่เพียงงู ๆ ปลา ๆ (เพราะบุคคลทั้งสองประเภทเป็นผู้ใหญ่ส่วนมากซึ่งเป็นกำลังแรงงานในประเทศฟิลิปปินส์) ถ้าหากบุคคลทั้งสองประเภทนี้ต้องการเรียนจะสอนอะไรให้แก่บุคคลเหล่านี้และจะสอนอย่างไร? เราควรสอนผู้ใหญ่อายุมากเหล่านี้ให้อ่านออกเขียนได้ก่อนแล้ว จึงสอนเรื่องการเกษตร สุขภาพอนามัยและโภชนาการในตอนหลังเป็นต้น หรือว่าเราควรจะสอนเรื่องการเกษตร สุขภาพอนามัยและโภชนาการ เป็นต้นก่อนแล้วจึงสอนให้อ่านออกเขียนได้ในตอนหลัง หรือสอนทั้งสองอย่างพร้อม ๆ กันไป การศึกษาด้านวัฒนธรรมและการศึกษานอกแบบ (Non-

formal education) อื่น ๆ ควรจะมีบทบาทอย่างไรในโครงการพัฒนาชนบท?

การศึกษาวิจัยถึงบทบาทการปฏิรูปที่ดิน ส่วนใหญ่มักจะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิรูปที่ดินกับการผลิตทางการเกษตร และข้อสรุปที่ได้จากการศึกษานี้ก็คือ การผลิตของผู้เช่าที่ดินมีระดับสูงเท่ากับการผลิตของผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินซึ่งทำการเกษตรเอง แต่การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินดังกล่าวก็มีได้สนใจศึกษาถึงความแตกต่างในด้านความอุดมสมบูรณ์ของดิน สถานที่ตั้งของที่ดิน เงินกู้ที่ผู้เช่าได้จากผู้เจ้าของที่ดิน เครื่องมือและอุปกรณ์ในการเกษตร อิทธิพลต่าง ๆ ความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ การควบคุม และการแนะนำ เป็นต้นเลย การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน ควรศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิรูปที่ดินและการสร้างสถาบัน หรือการพึ่งตัวเอง ความมีอิสระ และการพัฒนาของหมู่บ้านหรือไม่? ดูเหมือนจะมีหลักฐานบางประการชี้ให้เห็นว่า ในหลายกรณีปรากฏว่าการที่เจ้าของที่ดิน ผู้ออกเงินกู้ และพ่อค้ามีอิทธิพลค่อนข้างมากในหน่วยงานของรัฐบาลสมาคม และสหกรณ์ในชนบท ทำให้สถาบันเหล่านี้ไม่พัฒนาเท่าที่ควรจะเป็น ในที่สุด จะเห็นว่าการศึกษาถึงสถาบันเหล่านี้จะมีความสำคัญกว่าการศึกษาถึงความแตกต่างกันในการผลิตของผู้เช่าที่ดิน และเจ้าของที่ดินซึ่งทำ

การเกษตรเอง ตัวอย่างของญี่ปุ่น และได้หวัง
จะเป็นหลักฐานสนับสนุนในเรื่องนี้เป็นอย่างดี

เกี่ยวกับการปกครองตนเองและการมีอิสระ
ของหมู่บ้านนั้น รัฐบาลกลางควรมีบทบาท
อย่างไรในเรื่องนี้ สำนักหนึ่งมีความคิดว่าการ
ที่รัฐบาลทำการควบคุมมากเกินไป จะเป็นการ
สกัดกั้นความจำเริญเติบโตของสถาบันที่จะเป็น
อิสระและพึ่งตนเองได้ อีกสำนักหนึ่งมีความเห็น
ว่าในระยะแรกนั้น รัฐบาลจะต้องมีบทบาทใน
การควบคุมอย่างมาก ทั้งนี้เพื่อจะได้จัดและลด
อิทธิพลของคนมีอำนาจในหมู่บ้าน ถ้าหากเรา
ยอมรับทัศนะของสำนักหลังนี้ เราทราบหรือไม่
ว่า อิทธิพลของรัฐบาลจะลดลงถึงจุดซึ่งทำหน้าที่
ที่เพียงเป็นผู้แนะนำและเป็นที่ปรึกษาได้อย่างไร?
การลดอำนาจและอิทธิพลของรัฐบาลกลางนี้จะ
สำเร็จได้ก็โดยบังคับให้ชาวนาออมทรัพย์ไว้
มาก ๆ จนกระทั่ง การเงินของสถาบันจะตกอยู่
ในมือของชาวนาซึ่งเป็นสมาชิก อย่างที่
ซาไก (๓) (Sacy (3)) หวังไว้หรือไม่?

การที่ชาวบ้านต้องพึ่งพาอาศัยรัฐบาลกลาง
ยังได้รับการเสริมสร้างจากวิธีการที่รัฐบาลกลาง
ให้บริการในด้านต่าง ๆ (สาธารณสุข การศึกษา
การฝึกอบรม การส่งเสริมการเกษตร การธนา-
การ เป็นต้น) อีกด้วย ในการที่รัฐบาลกลางให้
บริการต่าง ๆ เหล่านี้จะไม่ค่อยมีการร่วมมือกัน

มากนักระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในการกำหนด
ว่าจะให้บริการต่าง ๆ แก่ชาวบ้านเมื่อใดและ
อย่างไร?— (ประเทศฟิลิปปินส์กำลังพยายามรวม
หน่วยงานส่งเสริมประมาณ ๖ แห่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับ
หน่วยงานต่าง ๆ เข้าไว้ในหน่วยเดียวกัน) การ
ที่หน่วยงานต่าง ๆ ไม่มีความร่วมมือกันในการให้
บริการต่าง ๆ แก่ชาวบ้านนี้ทำให้โครงการต่าง ๆ
ขาดประสิทธิผล ขาดความสะดวก ขาดประ-
สิทธิภาพและทำให้แนวความคิดเรื่องการให้
ความช่วยเหลือโครงการต่าง ๆ เป็นชุด (Packed
delivery of input) ไม่บรรลุถึงเป้าหมายอย่าง
แท้จริง ดังนั้นเรื่องนี้จะก่อให้เกิดความเสียหาย
แก่โครงการพัฒนาชนบทแบบเบ็ดเสร็จ หรือ
ไอร์อาร์ดี (IRD) เป็นอันมากและปัญหาร้าย
แรงในประเทศทุกประเทศของเอเชียอาคเนย์ ได้
แก่ ทำอย่างไรจึงจะประสานงานและรวมบริการ
ต่าง ๆ จากรัฐบาลกลางเข้าไว้ด้วยกันเพื่อบรรลุ
ถึงเป้าหมายของการพัฒนาชนบทแบบเบ็ดเสร็จ
เราอาจตั้งคณะกรรมการประสานงาน แต่คณะ
กรรมการที่ตั้งขึ้นนี้ก็พิสูจน์ตัวเองแล้วว่าขาด
ประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากว่าหน่วยงานแต่ละ
หน่วยต่างก็ต้องการเป็นผู้ทำหน้าที่ประสานงาน
ด้วยกันทั้งนั้น และเจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่พัฒนา
ก็ประสบความสำเร็จลำบากหลายอย่าง^{๑๙} ปัญหาที่
น่าพิจารณาต่อไปก็คือ หน่วยงานของรัฐบาล

๑๙. พู A.Gaitskell in *Agriculture and Economic Development*, JERC. 1972 Tokyo, pp. 275-309

กลางซึ่งมีหน้าที่ให้บริการท้องถิ่นชนบทเป็น
หน่วยงานที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชนบทในเอเชีย
ใช้ไหม? เราจะปรับปรุงแก้ไขรัฐบาลกลางอย่างไร
จึงจะทำให้รัฐบาลกลางให้บริการแก่หมู่บ้านมาก
ขึ้นกว่าเดิม^{๒๐}

ข้อบกพร่องสำคัญประการหนึ่ง ได้แก่การ
ขาดการศึกษาประเมินผลโครงการ การศึกษา
ประเมินผลเท่าที่มีอยู่ก็มีคุณภาพดีไม่เท่ากัน
ปัจจุบันจึงมีความพยายามจะทำการศึกษาเบื้องต้น
อย่างเป็นระบบกว่าเดิมเอาไว้ เนื่องจากว่าถ้าไม่มี
การศึกษาเบื้องต้นเอาไว้ การศึกษาประเมินผล
จะกระทำได้อย่างยิ่งอุปสรรคประการหนึ่ง
ในการศึกษาประเมินผลได้แก่การขาดความเห็น
พร้อมต้องกันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนา
ชนบทแบบเบ็ดเสร็จ หรือ ไอ อาร์ ดี (IRD)
โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ระยะยาว
ของการพัฒนา อนึ่ง เนื่องจากการพัฒนาชนบท
แบบเบ็ดเสร็จมุ่งที่จะปรับปรุงมาตรฐานความเป็น
อยู่ในท้องถิ่นชนบทให้ดีขึ้นและคงอยู่ได้เป็น
เวลานานการประเมินขั้นสุดท้ายและแน่นอนจะ
กระทำได้ก็ประมาณ ๑๐ ปีหลังจากโครงการสิ้นสุด

สุดลง เมื่อเป็นเช่นนั้นก็เป็นการซ้ำเกินไปที่จะนำ
ผลจากการประเมินมาใช้ประโยชน์ในการวาง
นโยบาย ดังนั้น ความพยายามในการประเมินผล
จะต้องมีคำถามบางข้อ ซึ่งจะได้คำตอบเป็น
ตรรกะขั้นสูงถึง การเปลี่ยนแปลงค่อนข้างจะถาวร
อันจะเกิดในหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะการวิจัย: ความจำเป็นในการใช้
ระเบียบวิธีการวิจัยใหม่ ๆ

การพูดถึงช่องว่างในความรู้ของเราเกี่ยวกับการ
พัฒนาชนบทนั้นเป็นสิ่งที่กระทำได้ง่ายกว่า
การเสนอแนะถึงวิธีการวิจัยเพื่อหาทางถมช่อง
ว่างดังกล่าว ความจริง เรื่องสำหรับทำการวิจัย
บางเรื่องที่ได้ยกขึ้นมากล่าวถึง เช่น การออม
ทรัพย์ของชาวนา และการตลาดของชาวนา
เป็นต้น เป็นเรื่องที่จะทำการศึกษาโดยระเบียบ
วิธีการวิจัยแบบเก่าได้ แต่สำหรับเรื่องที่สำคัญ
กว่านั้นบางเรื่อง เช่น การศึกษาถึงกระบวนการ
ของการเปลี่ยนแปลงเพื่อกำหนดลำดับของ
โครงการใหญ่ (program) และโครงการย่อย
(project) ความพยายามที่จะเข้าใจถึงสาเหตุและ
สภาพของความไม่ยินดียินร้าย (indifference)

๒๐. Dr. Orlando Sacay, *Samahang Nayan. A New Concept in Cooperative Development*, Mamlu, 1974
หนังสือเล่มนี้เป็นแผนงานของโครงการพัฒนาชนบทของฟิลิปปินส์ ซึ่งกำลังใช้อยู่ทั่วประเทศในขณะนี้ ในการประชุม
เรื่อง Multi-Cropping ที่ไทเปเมื่อเดือน ธันวาคม ๒๕๑๖ มีผู้ร่วมเข้าประชุมท่านหนึ่งพูดขึ้นอย่างตลกกว่า การที่
การพัฒนาชนบทของไต้หวันประสบความสำเร็จเนื่องจากไต้หวันไม่มีกระทรวงเกษตร มีแต่คณะกรรมการร่วมเกี่ยวกับการ
การบูรณะชนบท คณะกรรมการชุดนี้ทำหน้าที่ประสานงานการให้บริการต่าง ๆ ของรัฐบาล แต่ผู้เข้าประชุมทุกคน
กลับถือว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่จะต้องทำการพิจารณากันอย่างจริงจัง

การถอยหลัง (retrogression) และการกลับเข้าสู่สภาพเดิม (reversion) และการค้นหาสถาบันใหม่ ๆ พร้อมทั้งการทดสอบสถาบันใหม่ ๆ จะเห็นได้ว่า ระเบียบวิธีการวิจัยและเทคนิคการวิจัยเก่า ๆ เป็นวิธีการและเทคนิคที่ยังไม่เพียงพอที่จะนำมาศึกษาค้นคว้าในเรื่องเหล่านี้

ในระยะเวลาเมื่อไม่นานมานี้เอง นักสังคมศาสตร์ได้เริ่มทราบถึงความต้องการที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงด้านสถาบัน (institutional change) และมองเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงด้านสถาบันว่าจะป็นสิ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเทคนิควิทยา ดังนั้น นักสังคมศาสตร์จึงพยายามแสวงหาทางเพื่อค้นหาและทดสอบสถาบันใหม่ ๆ กันขึ้น ความพยายามดังกล่าวจะเห็นได้จาก โครงการทดลองพัฒนาชนบท โครงการต่าง ๆ เช่น โครงการเพบล่า (Puebla) โครงการโคมิลลา (Comilla) สถาบันบูรณะชนบท (ของเจมส์ เยน) และ “ห้องทดลองสังคม” ของมหาวิทยาลัยและสถาบันอื่น ๆ เป็นต้น สถาบันที่เราต้องการได้แก่ สถาบันแบบสถาบันวิจัยการเกษตรระหว่างประเทศ หรือระดับประเทศ และสถาบันแบบสถานทดลองการเกษตรระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งนำวิชาการสาขาต่าง ๆ และเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ

เข้ามาไว้ด้วยกันเพื่อการค้นคว้า ทดลอง และทดสอบปรับปรุงพืชที่ให้ผลผลิตสูง เรายังจำเป็นต้องทำการทดลองการจัดองค์การรูปต่าง ๆ ซึ่งจะเพิ่มประสิทธิภาพ และเร่งรัดการค้นหาสถาบันใหม่ ๆ และซึ่งจะเพิ่มประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่การวิจัยในปัญหาใหม่ ๆ บางประการดังกล่าวมาแล้ว

หุ่นจำลอง (model) ที่น่าสนใจที่สุด เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ สถาบันการบูรณะชนบทระหว่างประเทศ หรือ ไอโอ อาร์ อาร์ (International Institute of Rural Reconstruction = IIRR) ที่ สิลัง (Silang) คาวิท (Cavite) ฟิลิปปินส์ (และพีอาร์ อาร์ เอ็ม = PRRM) ไอโอ ไอโอ อาร์ อาร์ มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานที่สุดในบรรดาหุ่นจำลอง (model) ทั้งหมดในการพัฒนาชนบทเบ็ดเสร็จ หรือ ไอโอ อาร์ ดี (Integrated Rural Development = IRD) แม้ว่า ไอโอ ไอโอ อาร์ อาร์ จะไม่ประสบความสำเร็จในด้านสำคัญ ๆ หลายด้าน ไอโอ ไอโอ อาร์ อาร์ ก็ได้ให้ความเข้าใจและการค้นพบที่มีคุณค่าแก่เราในการที่จะสร้างโครงการพัฒนาชนบทในระยะหลัง ๆ นี้^{๒๑} ในหุ่นจำลองการบูรณะชนบทนั้น เจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับการฝึกให้ทำงานหลายอย่าง (trained multipurpose

๒๑. ซาไก (Sacay) ในขณะที่เป็นรองประธาน ไอโอ ไอโอ อาร์ อาร์ ได้พยายามสร้างแนวความคิดเกี่ยวกับองค์การหมู่บ้าน, เครดิตยูเนียน (credit union) ซึ่งเขารวมเอาไว้ในหนังสือของเขาชื่อ *Samahang Nayan : A New Concept in Cooperative Development op.cit.* และดู *Rural Reconstruction and Development op. cit.* and Juan Flavio, *Doctor to the Barrios*, 1970, Manila.

workers) จะเข้าไปอาศัยอยู่ในหมู่บ้านต่าง ๆ ที่เลือกเอาไว้เพื่อคอยช่วยเหลือชาวนาแก่ไขปัญหาเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ การศึกษาและการฝึกอบรม สุขภาพอนามัยและการวางแผนครอบครัว การสร้างสถาบัน เจ้าหน้าที่ระดับหมู่บ้านเหล่านี้จะได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนอย่างใกล้ชิดจากช่างเทคนิคสาขาต่าง ๆ จุดประสงค์ของหุ่นจำลองการบูรณะชนบทได้แก่ การช่วยเหลือชาวบ้านในการแก้ไขปัญหาคัญ ๆ ของเขา แต่ในกระบวนการของการช่วยเหลือนี้เอง ก็ได้มีความพยายามในการทดลอง วิธีการ สถาบัน และองค์การใหม่ ๆ ในการให้ข่าวสาร (information) และความรู้ทางเทคนิค (know how) เพื่อเพิ่มพูนรายได้ ปรับปรุงอัตราความรู้หนังสือ สุขภาพอนามัยและการวางแผนครอบครัว เจ้าหน้าที่ระดับหมู่บ้าน (field worker) ได้รับการฝึกอบรมให้มีความสามารถในการศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านทุกด้านอย่างละเอียดถี่ถ้วน และมีการประสานงานกับการช่วยเหลือโดยเจ้าหน้าที่เทคนิคสาขาต่าง ๆ เป็นอย่างดี

สถาบันแบบ ไอ ไอ อาร์ อาร์ นี้ โดยที่มีเจ้าหน้าที่อุทิศตนเองให้กับความพยายามในการปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ภายในหมู่บ้าน จึงทำหน้าที่เป็นแหล่งซึ่งรวบรวมข่าวสารข้อมูลสำคัญๆ

ไว้เป็นอันมาก (อันเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถรวบรวมได้จากการสำรวจโดยใช้การสัมภาษณ์) ข่าวสารข้อมูลได้รับการรวบรวมภายในด้านของพลังและสภาพที่แตกต่างไปจากเดิม ทั้งนี้ จะทำให้เราสามารถเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างกัน (interralation) ในกระบวนการของการเปลี่ยนแปลง เจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นช่างเทคนิคและนักวิชาชีพรักษาต่าง ๆ เมื่อได้ทำการปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ระดับหมู่บ้านและชาวบ้านแล้ว ก็ทำความพยายามคิดหาทางแก้ไขปัญหาดัง ๆ แม้จนกระทั่งการสร้างเทคโนโลยีง่าย ๆ ขึ้น อย่างเช่นในกรณีปัญหาเรื่องสาธารณสุข^{๒๒} แต่สถาบัน ไอ ไอ อาร์ อาร์ ไม่ได้เน้นการวิจัย (ทางด้านวิชาการ = research) นอกจากการวิจัยเพื่อปฏิบัติการ (operational research)

สถานีทดลองและห้องทดลองเป็นสิ่งที่มีประโยชน์มากในการค้นหาเทคโนโลยีใหม่ ๆ แต่ในการค้นหาความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมของชาวนาและสถาบันใหม่ ๆ การใช้ครอบครัวในหมู่บ้านมาทำการทดลอง หรือการใช้หมู่บ้านเป็นห้องทดลองเป็นสิ่งที่กระทำไม่ได้ เนื่องจากการทดลองในตัวตนและพฤติกรรมสังคมมีคุณค่าน้อยมาก เราพบว่า ในการสำรวจเรื่องโภชนาการ (nutrition survey) ครอบครัวที่

๒๒. ดร. ชวน ฟลาเวีย (Juan Flavier) และคณะเจ้าหน้าที่ของท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านสุขภาพอนามัย สามารถค้นหาวิธีการสร้างส้วมที่ชาวบ้านสามารถสร้างส้วมเองได้ และขณะนั้นกำลังทดลองเครื่องมีอราคา ถูกเพื่อใช้วัดปริมาณความไม่บริสุทธิ์ของน้ำที่ชาวบ้านใช้

เราทำการวัดการบริโภคอาหารเริ่มเปลี่ยนพฤติกรรมในการบริโภคของเขา ในการที่จะให้เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ การสร้างโครงการพัฒนาชนบทจะต้องอุทิศต่อการปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ในหมู่บ้านให้ดีขึ้น ดังนั้น การสร้างโครงการพัฒนาชนบทจะต้องมีเจ้าหน้าที่ในโครงการ ๒ ชุด-ชุดแรก เป็นเจ้าหน้าที่ที่มุ่งในด้านการกระทำการพัฒนาในหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ชุดนี้จะต้องคลุกคลีอยู่กับชาวบ้าน และทำตัวให้คุ้นเคยกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านเป็นอย่างดี ในขณะที่เข้าไปช่วยเหลือชาวบ้านอยู่ในหมู่บ้าน ส่วนชุดที่สองเป็นเจ้าหน้าที่ที่มุ่งในด้านการวิจัย เจ้าหน้าที่ชุดที่สองนี้ได้รับการฝึกอบรมในด้านเทคนิคการวิจัยเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้วิจัยสนาม หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ชุดที่สองนี้ ได้แก่ การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับปัญหาของชาวบ้านให้มากขึ้น และค้นหาทางแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านี้ ปัญหาที่เจ้าหน้าที่ชุดสองต้องการแก้ไขจะต้องก้าวไปไกลกว่าปัญหาด้านปฏิบัติ (operational problem) คือก้าวไปถึงเรื่องใหญ่ ๆ บางเรื่องทีกล่าวไว้ข้างต้น เจ้าหน้าที่ทั้งสองชุดนี้ จะทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด โดยนัยนี้ เราก็อาจผลิตนักวิจัยแบบใหม่ออกมา ซึ่งเป็นนักวิจัยที่มีทั้งประสบการณ์ด้านสนาม และประสบการณ์ในภาคปฏิบัติงานพัฒนาชนบทพร้อมกันไป

ในการเรียนรู้เกี่ยวกับองค์การเพื่อการพัฒนาชนบท ซึ่งเหมาะสำหรับการวิจัยมากที่สุด

เราอาจทำการศึกษามุมบ้านต่าง ๆ ที่มีเจ้าหน้าที่ระดับหมู่บ้านอยู่ประจำ อย่างเช่นกรณีหมู่บ้านที่มีเจ้าหน้าที่จาก ไอ ไอ อาร์ อาร์ และขบวนการบูรณะชนบทของฟิลิปปินส์ในคาวิตและในนูวา เอกิซา (Nueva Ecija) ซึ่งมีจำนวนประมาณ ๑๐๐ หมู่บ้าน บางที่เราอาจแบ่งหมู่บ้านภายใต้โครงการบูรณะชนบทเหล่านี้ ออกเป็น ๓ หรือ ๔ กลุ่ม (ทั้งนี้โดยการศึกษาปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ที่เป็นนักวิชาชีพ) ดังนี้

๑. หมู่บ้านที่เจริญก้าวหน้ามาก
๒. หมู่บ้านที่เจริญก้าวหน้าปานกลาง
๓. หมู่บ้านที่เจริญก้าวหน้าน้อย
๔. หมู่บ้านที่ถดถอยหลัง

จากนั้นเราจึงทำการศึกษามุมบ้านเหล่านี้ อย่างลึกซึ้ง โดยอาศัยเจ้าหน้าที่ระดับหมู่บ้านในด้านบันทึกข้อมูลต่าง ๆ และปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่เหล่านี้ ต่อมาเราจึงตั้งสมมุติฐานเกี่ยวกับเหตุผลว่าทำไมหมู่บ้าน ๓-๔ กลุ่มจึงมีความเจริญแตกต่างกัน รวมทั้งการพรรณนาถึงกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สมมุติฐานเหล่านี้ เราอาจนำไปตรวจสอบกับเจ้าหน้าที่ระดับหมู่บ้าน และโดยการสัมภาษณ์ชาวบ้าน ประกอบสิ่งที่ถูกตรวจสอบและทดสอบไปพร้อมๆ กันด้วย ได้แก่ ข้อดี และข้อเสียของหุ่นจำลองของการบูรณะชนบท การศึกษาเช่นนี้จะทำหน้าที่เป็นแหล่งของความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชนบท และเป็นวิธีการที่จะค้นพบสถาบันใหม่ๆ และอาจชี้ให้เห็น

ถึงวิธีที่ดีที่สุดในการสร้างองค์การ และการวิจัย เพื่อการพัฒนาชนบท

การสำรวจโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง (sample survey) โดยเฉพาะการสำรวจทั่วประเทศ เป็นการสำรวจที่ไม่อาจรวบรวมข่าวสารและข้อมูลซึ่งจำเป็นในการศึกษาถึงกระบวนการต่าง ๆ ของการเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้าน และความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องระหว่างกระบวนการเหล่านี้ เหตุผลในเรื่องนี้ก็คือ สิ่งที่น่าสนใจ (input) เข้าไปเพื่อการพัฒนาที่สำคัญๆ บางอย่าง สามารถวัดเป็นตัวเลข ในรูปปริมาณ (quantity) ออกมาได้ แต่สิ่งที่น่าเข้า (input) บางอย่างวัดเช่นนั้นไม่ได้ เนื่องจากสิ่งที่น่าเข้า (input) เหล่านี้มีลักษณะในรูปคุณภาพ (quality) ตัวอย่างเช่น ในกรณีการผลิตข้าว ทักษะหรือความชำนาญของชาวนาในการตัดแปลงแก้ไข จำนวนรวมของสิ่งที่น่าเข้า ซึ่งเจ้าหน้าที่แนะนำการจัดให้มีน้ำใช้ในระยะเวลาที่ต้องการ ระยะ เวลาในการใส่ปุ๋ย การตายหญ้า ข่าวสาร การตลาด เป็นต้น เป็นสิ่งที่ยากมากที่จะวัดได้จากผลของการสำรวจชนิดใดๆ ก็ตาม ยิ่งกว่านั้น นอกจากปัจจัยที่วัดไม่ได้ในรูปปริมาณ (non-quantifiable factor) แล้ว เราจะเห็นได้ว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมากระหว่าง สิ่งที่น่าสนใจ และปริมาณ และคุณภาพของสิ่งที่น่าเข้า เราไม่

อาจมองข้ามความสัมพันธ์ระหว่างกันดังกล่าวไป เช่นกัน ดังนั้นการวิเคราะห์รีเกรสชัน (Regression analysis) จึงมีคุณค่าจำกัดอย่างมาก ใน การที่จะได้ข่าวสารและข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่วัด ในรูปปริมาณไม่ได้ และความสัมพันธ์ของสิ่ง ที่น่าเข้าในการศึกษาถึงกระบวนการและลำดับ ความสำคัญของกระบวนการ จำเป็นที่เราจะต้อง ใช้การศึกษาในระดับจุลภาค (micro-approach) ซึ่งรวบรวมข้อมูลในระดับหมู่บ้าน การสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ระดับหมู่บ้าน และชาวบ้าน และการ สังเกตรวม ๆ กันไป วิธีการศึกษาเช่นนี้ เป็น วิธีการที่มีประโยชน์มากในการค้นคว้าถึงปัญหา ต่าง ๆ เช่น ความไม่ยินดีในวัยของชาวนา ซึ่ง จัดเป็นตัวเลขในรูปปริมาณไม่ได้ (ตัวอย่างเช่น ค่านิยมและทัศนคติ ความใจเขลา การขาด โภชนาการ ปริมาณของประสิทธิภาพของ สถาบัน เป็นต้น)^{๒๓}

การวิจัยระดับมหภาค (macro-research) อาจมีคุณค่าในการศึกษาถึงการพัฒนา การสำรวจแบบเก่า ๆ (เช่น สำมะโนเกษตร การสำรวจรายได้รายจ่ายของครัวเรือน กำลังแรงงาน การบริโภคอาหาร ซึ่งเป็นการสำรวจที่ เกิดขึ้นในตะวันตกทุกแบบ) เป็นการสำรวจ ที่ยังไม่พอเพียง โครงการศึกษาถึงลู่วางของการสำรวจแบบใหม่ ๆ เบ็ดเสร็จ (Comprehensive

๒๓. ทั้งหมดนี้หมายความว่า คำตอบคงจะไม่แน่นอนและชัดเจน ไม่เหมือนกับ parameters ซึ่งวัดได้แน่นอน แต่ก็เป็นการดีกว่าที่เราจะได้เพียงผลคร่าว ๆ เท่านั้น เพราะในชีวิตจริงแล้ว ผลที่แน่นอนอาจไม่มีก็ได้

Survey) ที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาชนบทจะต้องเป็นโครงการที่รวมเอาไว้ซึ่ง ๑. การสำรวจลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ และธรรมชาติของหมู่บ้าน วัตถุประสงค์ของการสำรวจก็เพื่อผลิตข้อมูลเบื้องต้น (baseline data) สำหรับใช้ในการศึกษาประเมินผลระดับมหภาค และเพื่อสามารถจัดหมู่บ้าน และภาคต่าง ๆ ออกเป็นประเภท ท้องถิ่นชนบทที่มีความแตกต่างกันและกันมากในด้านรายได้ ชาติพันธุ์ ทรัพยากรธรรมชาติ แบบแผนของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (ตัวอย่างเช่น ในฟิลิปปินส์หมู่บ้านต่าง ๆ อาจแบ่งเป็น หมู่บ้านปลูกข้าว หรือปลูกอ้อย หรือปลูกมะพร้าว หรือปลูกยาสูบ หรือทำการประมง เป็นต้น ๒. การสำรวจอีกแบบหนึ่งที่จะต้องทำก็คือ การสำรวจที่พยายามรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันและองค์การในชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ในการวัดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของสถาบันและองค์การดังกล่าว ๓. การสำรวจอีกแบบหนึ่งที่ต้องทำคือ การสำรวจที่พยายามรวบรวมข่าวสารเกี่ยวกับความต้องการ ค่านิยม ทศนคติ ความคาดหวัง เป็นต้น ของชาวบ้าน^{๒๔}

โครงการพัฒนาชนบทโครงการต่าง ๆ ให้ความสำคัญต่อการประเมินผลวิจัยมากขึ้น

การประเมินผลของการศึกษาประเมินผลของการพัฒนาชนบทที่ดี ๆ บางอย่างรวมถึงการรวบรวมและการวิเคราะห์แบบสอบถาม และระเบียบวิธีการวิจัย จะเป็นประโยชน์อย่างมาก ในการปรับปรุงวิธีการประเมินผลโครงการพัฒนาชนบทในอนาคตให้ดีขึ้น เรามีความประทับใจว่าการวิจัยประเมินผลจำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาให้มากกว่าที่เป็นมาในอดีต

ประการสุดท้าย เราอาจจะได้ความรู้ความเข้าใจอันมีคุณค่าจากการศึกษาประเทศต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาชนบท ประเทศเหล่านี้ได้แก่ ญี่ปุ่น ไต้หวัน และสาธารณรัฐประชาชนจีนในเอเชียตะวันออก

ญี่ปุ่นเป็นกรณีที่น่าสนใจเป็นพิเศษ เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในด้านเกษตร สาธารณสุข การขนส่ง และสื่อสารมวลชนมีบทบาทเพียงใดในการพัฒนาชนบท และสถาบันการศึกษา สาธารณสุข เป็นต้น มีบทบาทเพียงใดในการพัฒนาชนบท? การศึกษาด้านต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ และสาขาวิชาอื่น ๆ รวมทั้งวิชามนุษยวิทยาสังคมด้วย

บทสรุป

การพัฒนาชนบทเบ็ดเสร็จดูเหมือนว่าจะ เป็นขบวนการใหม่ ซึ่งมีรากหยั่งไปถึงอดีตเพียง

๒๔. ในการศึกษาที่ระบุว่า เทคนิคทางมานุษยวิทยาให้ความรู้และความเข้าใจสถาบันสังคมชนบทได้อย่างไร, การศึกษาของ Chia Nakane, *Kinship and Economic Organization in Rural Japan*, London School of Economics 1967; Garo and Khasi, *A Comprehensive Study in Matrilineal Systems*, The Hague, 1967; and *Japanese Society*, Penguin Books, 1970.

ไม่ก็ราก มีเรื่องต่าง ๆ อีกมากมายที่เรายังไม่รู้เกี่ยวกับกระบวนการนี้ และเรื่องราวต่าง ๆ หลายเรื่องจำเป็นต้องทราบทันที รัฐบาลต้องการแนวทางในด้านการพัฒนาชนบทมากขึ้น การสำรวจที่เป็นมาตรฐานเดิมดูเหมือนว่าจะยังไม่เป็นการสำรวจที่เพียงพอ ในการศึกษาคณะพัฒนาชนบทเบ็ดเสร็จ หรือ ไอ อาร์ ดี (IRD) ส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจากว่า ปัญหาที่ทำการศึกษาก็ดี เนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยก็ดี ยังมีความแตกต่างกันอยู่มาก ถ้าหากนักสังคมศาสตร์ยอมรับการทำหายจากสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชนบทอาจเปิดทัศนะใหม่ขึ้นในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ทั้งในด้านระเบียบ

ว่าด้วยการวิจัย และวิธีการวิจัย (methodology and procedure) การวิจัยจะต้องร่วมมือกับกลุ่มนักวิชาการสาขาต่าง ๆ และถ้าปรากฏว่า ด้านต่าง ๆ ของชีวิตความเป็นอยู่ในชนบทถูกนำมา รวมกันไว้อย่างใกล้ชิด สังคมศาสตร์เองอาจจะต้องรวมกันเพื่อศึกษาถึงการพัฒนาชนบท นักสังคมศาสตร์แบบใหม่อาจปรากฏขึ้น โดยที่การอบรมศึกษาของนักสังคมศาสตร์จะต้องรวมเอา งานภาคสนามไว้มากและวัตถุประสงค์ในการศึกษาอบรมก็มุ่งถึงการสร้างสถาบันใหม่มากกว่า การจัดพิมพ์หนังสือทางวิชาการเล่มใหญ่ ๆ ขึ้น (สำหรับตัวอย่างในเรื่องนี้ ดูหนังสือของ ซาไก (Sacy) เรื่อง Samahang Navon, op.cit.

